

N. 559.

A

budapesti ág. hitv. ev. magyar és
német egyházgyülekezet

nép- és
polgári iskolájának

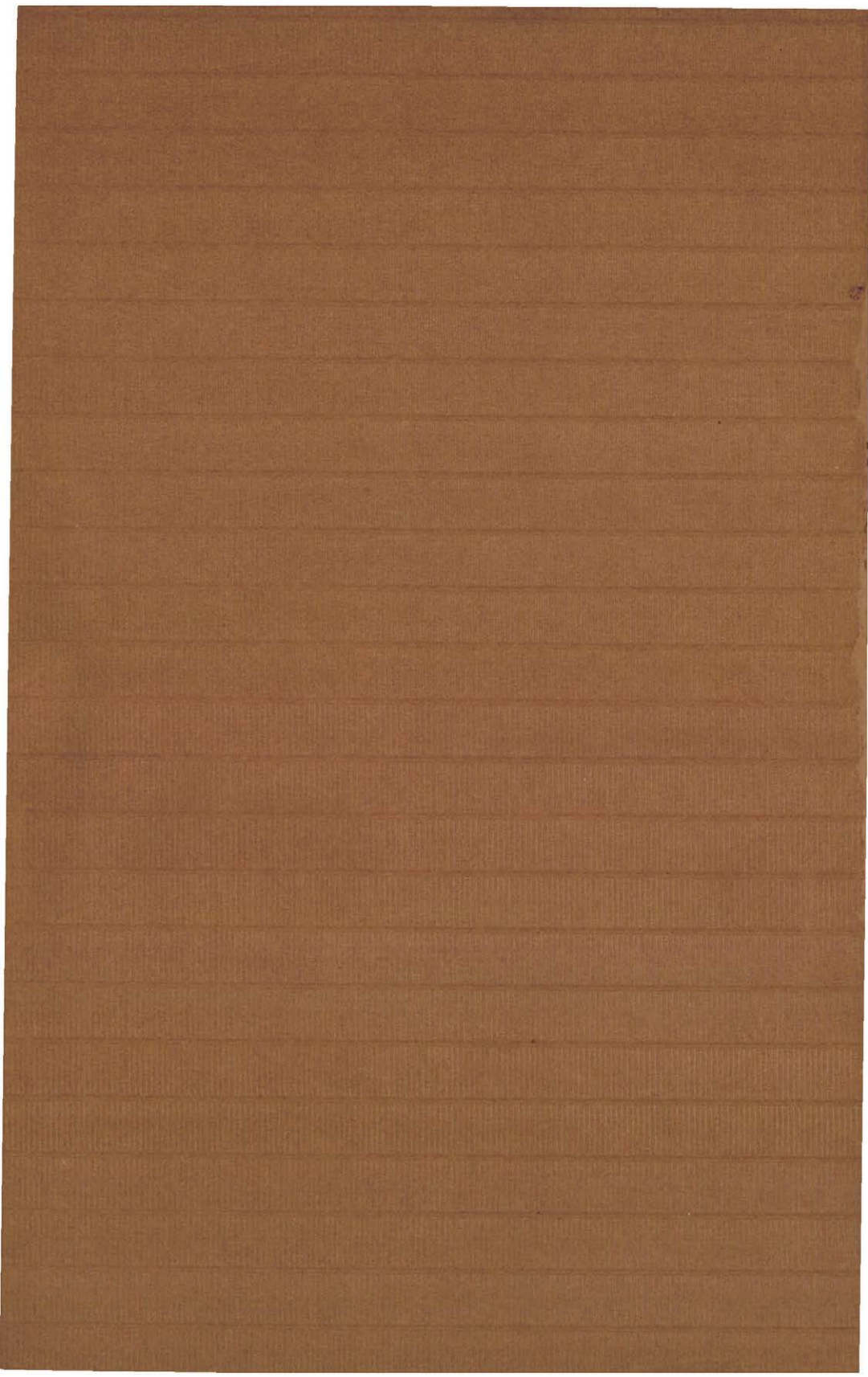
évi értesítője

az

— 1897/98. tanévről. —

XIX. ÉVFOLYAM.

BUDAPEST,
MÜLLER KÁROLY EZELŐTT MÜNSTER KÁROLY KÖNYVNYOMDÁJA
(II. Főherceg Albrecht-út 3-5. szám.)
1898.

BUDAPESTI ÁG. HITV. EV. MAGYAR ÉS
NÉMET EGYHÁZGYÜLEKEZET

NÉP- ES
POLGÁRI ISKOLÁJÁNAK

ÉVI ÉRTESEITŐJE

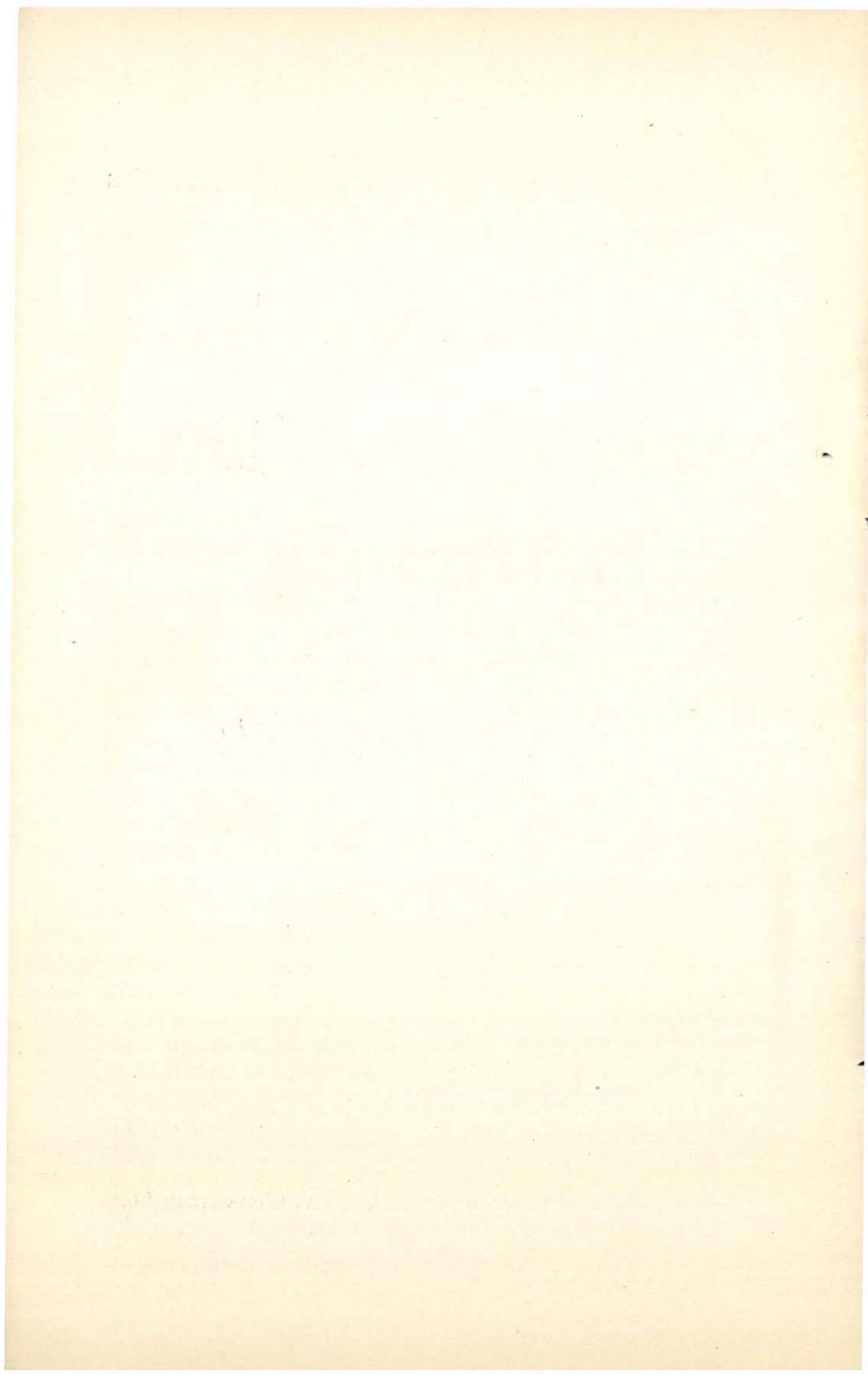
AZ

1897-98. TANÉVRŐL.

BUDAPEST,
MÜLLER KÁROLY (EZELŐTT MÜNSTER KÁROLY) KÖNYVNYOMDÁJA
(II., Főherceg Albrecht-út 3-5. szám.)

1898.

Az iskolai életnek befolyása a gyermekek egészségére.

Ha az iskolai életet, rendszert, beosztást behatóbban tanulmányozzuk, mind erősebben foglalkoztatja elménket az a két kérdés, hogy mi az oka annak, hogy a civilizált ember egészsége, ereje annyira hanyatlik és — hogyan lehetne ezen segíteni?

Hogy éppen az iskolai élet bíráltságával merül fel ez a két kérdés, az egészen természetes, mert míg egyrészt az ilyen közintézetnél igen sok család egészségi viszonyaival ismerkedünk meg, másrészt a gyermekekkel folyton együtt lévén, nincs jóformán nap, hogy valamely betegségnek hírét ne vegyük, vagy valamely gyöngeséget ne kelljen tapasztalnunk. Ez a szomorú állapot, mely ebben a szűk kis világban is oly erősen nyilvánul, felébreszti az emberben az érdeklődést a külvilág egészségi állapota iránt s önkénytelenül is a vizsgálódásra ösztönöz. Keressünk egészséges embert!

Nézzük a gazdagot, a ki ezreket költhet testi erejének ápolására, kinek nem kell betegen is dolgoznia, ki meg sem áll egy orvos tanácsainál, kérdezzük egészséges-e? Hiszen ha az volna, nem virágoznának fel annyira a fürdőhelyek, nem nőnének gomba módra a gyógyintézetek! Kisérjük figyelemmel a középosztályt, a szellemi munkást, hánymondhatja azt: szervezetem ép, egészségem állandó, munkálkodásomat nem zavarják testi gyöngeségek? Alig van, a ki így dicsekedhetik, de számtalan, kimondhatatlan sok az, a kinek nehéz életfentartási küzdelmét még a gyakori betegség is súlyosbitja! Csak a föld népe nyújt vigasztalóbb képet, csak ott duzzad az egészség, csak ott találunk olyan szervezetet, a milyennek a jó Isten teremtette. Miért egészségesek ezek s

miért beteges a civilizált ember? A különbség oka az életmódban rejlik. A paraszt, a természet munkása, a szabad ég alatt a testével dolgozik. Ez fejleszti annak erejét oly hatalmassá, ezért olyan egészséges. A középosztály, a tanult, iskolázott ember folyton szellemi munkával foglalkozik, tüdejét egész életén át használt levegővel elégíti ki, testi erejét nem alkalmazza, nem edzi, mely ennél fogva érzékenynyé válik és elpuhul.

Dehát nem lehetne a szellemi munkás is egészséges, árt a szellemi munka a szervezetnek? Nem árt s nem is ez idézi elő a test elsatnyulását, hanem az a túlterhelés, melylyel manapság a szellemet elhalmozzák s még inkább a mellőzés, melynél fogva még mindig nem törődnek eléggé a testtel.

S a hogyan a felnőtt embereket a kor halmozza túl a követeléseivel, épp úgy túlhalmozzák magok az érett emberek a gyermekeket, kik már 6 éves korukban lépnek be ebbe a — szellemet ugyan kifinomító, kimívelő, de a testet határozottan csak pusztító — civilizált világba. Hogyan legyen a kifejlett ember erős, mikor már gyermekkorában megtámadják, sőt sokszor elpusztítják benne az életképességet?! Nem nagyitunk; hogy ez így van, bizonyítja az a számtalan vérszegény, ideges, gyenge szervezetű gyermek! — De nézzük, mi az oka annak az általános hanyatlásnak, mely a fiatalság phisikai életrealóságában nyilvánul? A gyermekek legnagyobb része már több vagy kevesebb gyöngeséget, esetleg betegséget hoz magával a világra. Már ez az egyik oka annak, hogy picziny korában annyi pusztul el s annyi szenvedí át azokat a rettenetes betegségeket! Mindennek daczára azonban mindegyik gyermekben van bizonyos mértékben ellenállóképesség. Ha azt akarjuk, hogy szervezete mennél erőteljesebbé fejlődjék, fokoznunk kell benne ezt az ellenálló képességet, a mit, nagyon jól tudjuk, hogy csak a testi erők használásával és edzésével érünk el. Mig tehát a test fejlődésben van, ennek a célnak t. i. az ellenállóképesség fokozásának, kellene mindenek előtt s mint a legfontosabbnak a szemünk előtt lebegni. De mi mit teszünk? Beadjuk a gyermeket 6 éves korában az iskolába s attól az időtől kezdve hova tovább mindég jobban megfeledezünk a test edzéséről, sőt azt

mondhatni, hogy az előbb kitűzött főcélra később már nem is gondolunk, annyira egészen csak a szellem képzése jut előtérbe. Mert mi az a hetenkinti 2 órai tornázás, az a $\frac{1}{4}$ órai szünet az órák közben, a legfeljebb 1 órai séta, a miben manapság a gyermeki test részesül, ahhoz az aránytalanul sokkal több szellemi munkához képest! Pedig de megboszulja magát ez az aránytalanság! Következményeit keservesen tapasztalhatjuk.

Tanuljon a gyermek mennél többet, végezzen mindent, a mit csak lehet, ha az egészség árán is s miután a test edzésére időt nem adunk, azzal nyugtatjuk lelkiismeretünket, hogy orvost hívunk, a mint valami baj mutatkozik, orvosságot szedetünk, vagy ha mindez nem segít, a mint hogy a túleröltetésnél nem is szokott segíteni, a jövőre bízunk: majd elmúlik, mire egészen kifejlődik a test! Számtalan szülő tehet magának szemrehányást azért, hogy gyermeke jövőjét nem elég lelkiismeretesen készítette elő, mert megfélemlítve arról, hogy a boldoguláshoz nem elég a tudomány és képzettség, hanem erkölcsi és testi erő ép annyira szükséges, gyermekét sokszor jóhiszeműségből, de igen gyakran hiúság és versengésből már korán mindenféle ismeretekkel halmoztatja el, s nevel belőle a társadalomnak egy szellemileg ugyan mivelt, de lelkileg fáradt, fásult s testileg elnyomoritott egyént. Nagyban hibásak tehát a szülők maguk is, de ha ők ifjúságuk és iskoláztatásuk idejében nem épen ilyen szellemben nevelkedtek volna, ha vérükbe oltották volna otthon s különösen az iskolában, hogy a szellem s a test nevelése egyaránt fontos, akkor ők sem nevelnének ekként.

A nagy tömegben kevés szülő teheti azt, hogy az általános áramlattal szemben a maga, esetleg helyesebb ítélete szerint vezesse gyermekét, nem is egynehány ember feladata a közszellem átváltoztatása, hanem a nevelés és tanítás hivatott intézményeié, az iskoláé. Pedig mit látunk? Azt, hogy épen az iskola a melegágya ennek a helytelen iránynak, az iskolai beosztás, rendszer, felfogás, mely előtérbe helyezi már túl korán a szellem képzését a test egészséges fejlődésének.

Mi tehát a tulajdonképeni oka a civilizált ember s különösen a középosztály hanyatló egészségi viszonyai-

nak? A fentebbi bevezetés után most már megadhatjuk a feleletet: a nevelési felfogás és tanítási rendszer.

A második kérdés, mint természetes következése az elsőnek az, hogy hogyan lehetne ezen a bajon segíteni?

E kérdés megoldásához utat mutat: a természet munkásának életmódja, és némiképen a külföld egyes iskolai rendszere. A földmives osztálynak kedvező egészségi viszonya figyelmeztet bennünket arra, hogy a testi erőket használni és alkalmazni kell, ha azt akarjuk, hogy szervezetiink helyesen fejlődjék; a fönt nevezett külföldi nevelési módok pedig megtanítanak arra, hogy hogyan lehet egyeztetni a szellemnek mai igényekhez mért képzését a testnek nemcsak figyelembe vevésével, hanem a kétféle nevelésnek teljesen egyenértékesítése mellett is. Ha e példákat követni akarjuk, legelőször is változtassunk az irányelven. Tűzzük ki főcélul, hogy egészséges, erőteljes, életre való ifjúságot neveljünk s ez a cél legyen mérvadó, ehhez alkalmazzuk minden követeléseinket a szellemi képzés terén. Tehát először a test, azután a szellem mindaddig, míg a test fiatal és rohamosabb fejlődésben van s csakis a phisikum fokozatos erősödésével mérjünk fokozatosan több terhet az értelemre. Ez a fokozatosság látszólag most is meg van, de bizony csak látszólag! Már a szülei ház s az iskolai élet kezdete között sincs kellő átmenet, később pedig a kötelességek évről-évre oly mértékben halmozódnak fel, a mely mérték épen nincs a testi erő gyarapodásával arányban. Így lesz belőle túlterhelés, mely visszahat úgy a testre, mint a szellemre, sőt a lélekre is. Mely beteges testben s szellemileg túlfárasztott emberben lakik erős lélek? Meggyőződésünk az, hogy addig nem lesz a szó teljes értelmében egészséges, a munkára hatalmas testi s lelki erővel bíró értelmi osztályunk, míg a gyermek, a maihoz hasonló iskoláztatáson megy keresztül. A kor sokat kíván, kell is, hogy haladjunk, de vessük meg e haladásnak jól az alapját.

Miután az iskola adja meg az ifjúság nevelésében és tanításában az irányelvet, a melyhez a társadalomnak alkalmazkodnia kell, így az iskola a legnagyobb hatalom ezen téren, ezt terheli a legnagyobb felelősség, tehát az iskolára hármlik minden kötelesség, hogy a civilizált ember degenerálódásán, e nagy veszedelmen segítsen.

Vegyük szívünkre e nagy kötelességünket s feladatunkat lássuk abban, hogy neveljünk egészséges testet, azután ebben erős, művelt lelket s végre, ismeretekkel nem túlhalmozott, hanem okosan fejlesztett értelmet.

Gondolatainknak s véleményeinknek így általánosságban kifejezést adván, rátérünk már most az iskoláinkban szokásos életre, melynek tévedésein segíteni kellene.

Kezdjük a kicsinyeknél. 6 éves korukban jönnek az iskolába s ha e kort elérték, a törvény értelmében fel kell venni mindegyiket, bár némelyik még igen fejletlen s nem oda való. Ez hiba. Az iskolának hatalmában kellene állnia, különösen mióta az iskolaorvosi állások szervezve vannak, hogy az első beiratás alkalmával, megvizsgáltatván a gyermekeket, döntsön a felett, hogy melyik vehető fel s melyik még nem.

Otthon a gyermek idáig talán soha 2 órát egy helyben nem ült, most meg kell tanulnia és még hozzá a rossz levegőt megszoknia. Igaz, hogy az első elemi osztályban felóránként mozog egy kicsit, de nem úgy, amint eddig tette, hogy a szaladgáláshoz s jóleső mozgásokhoz szokott izmai folytathatnák kissé eddigi munkájokat, hanem csak úgy, a mint azt az illem s fegyelem megengedik. Tessék már most elképzelni, hogy tulajdonképen milyen nagy munka az annak a kis testnek, így tölteni el 2 órát egy helyben, hova tovább mindig rosszabb levegőben! Van itt valami átmenet az eddigi életmód és az iskolai között? Nem túlterhelhetése ez a testnek? Mert hisz annak vehetünk mindent, a mi mértéken felül háramlik rá 10 órakor a fiuk, a kik pedig erősebb testalkatúak, hazamennek, a leányok azonban még ott maradnak a kézimunka végett. Szünetközben kimennek a folyosóra, $\frac{1}{4}$ óráig ide s tova álldogálnak, egy kicsit szaladgálnak szépen illedelmesen nem nagy zajjal, mert az ilyen természetesség az iskolai fegyelemmel nem fér össze. Szegény kicsikék! Nem azért vagytok gyermekek, hogy azok lehessetek, s mily nagy szerencsétlenség rátok nézve, hogy éppen fiatal korotokkal jár az élénkség, virgonczság, mikor azt bűnnek tekintik nálatok s minden mesterséges módon kiölni iparkodnak belőletek.

Engednök csak, hogy szaladgáljanak kényök-kedvök szerint, persze óva őket a túlzástól, hogy kiabál-

janak, nevensenek, ugráljanak, a mi mind oly természetes követelése az életrevaló testnek, majd másképen menne a fegyelmezés a következő tanórákban! Gondoskodnánk róla, hogy ilyenkor játszhassanak, játszanánk mi is velök, tanítva ezt az elfásult nemzedéket a játék szerete tére, lennének velök vigak, gondtalanok, mily kedvessé varázsolódnék az iskolai élet. De hogy ezt tehessük, kellene, hogy egy nagy, idegenektől elzárt udvar állana rendelkezésünkre, nem pedig bérházszerűen épült, keskeny sötét folyosók.

Tehát az $\frac{1}{4}$ órai, úgy nevezett pihenés s az előbbeni 2 órai megerőltetés után jön egy újabb $1\frac{1}{2}$ órai csendes ülés, közben egy kis énekléssel, tornázással a rosszlevegőben, jön a figyelés és a kötés!

A kézimunka óra után $11\frac{1}{2}$ —12-kor szabadulnak fel. Nem lenne ennyi is elegendő annak a gyöngge, fejlődő testnek, hogy délután kedvére munkába hozhatná izmait, felszabadíthatná idegeit, elteledhetné gondjait, s legfeljebb még egy kis fél vagy 1 órai komoly munka után lefeküdvé teljesen kipihentethetné agyát? De ki engedne meg ilyen könnyelműséget a mai kor gyermekének? Az elemi osztályok növendékeinek nincs kellő idejük az étkezéshez sem, mert a nagyobbak miatt 1 óra előtt nem lehet ebédelni s még aztán evés után: siess az iskolába! Légy ott ismét 2 órát egy helyben, figyelj, érdeklődj, ha ugyan nem vagy még elég fáradt hozzá s ha 4 órakor hazamentél s jószerecséd legalább valami franczia v. zongora órától megmentett, fogj hozzá a feladatok készítéséhez! Ha azután e túlerőltetés mellett is azt érjük el, hogy jól viselik magukat, figyelnek és szorgalmasak, nem érzünk fölötte tiszta örömet, csak sajnáljuk szegénykéket. Ők a szánandó anyag, a korszellem a forma s a tanító a gép, mely őket a formába igazítja s melynek úgy kell dolgozni a mint a kor mechanikája megállapítja.

A fönt leírt életmód mellett nem csoda, ha a 8 éves gyermekeknek nagy fejfájásaik vannak, ha a legnagyobb részük vérszegény s ha olyan sok közöttük a ki ideges! Tapasztalataink után határozottan állíthatjuk, hogy az egészségi viszonyok iskoláinkban éppenséggel nem kielégítőek, mert, bár ragályos betegség nálunk hála Istennek alig pusztított, a növendékek testi ereje, életrevalósága az

iskola év előrehaladásával folyton csökken. Ki nem ütközik meg azon a szomorú tényen, hogy míg az év elején pirosak, egészségesek, frissek a gyermekek, már a tél vége felé mindig több közöttük a gyöngé, beteges, később pedig valósággal zavarólag hat a tanításra az a sok rosszullevés, szédülés, hányás, fejfájás, a mi gyakran előfordul. Világos ebből, hogy az egészségük hanyatlásának az iskola is az egyik oka? Összeegyeztethető az iskola céljával és fogalmával az, hogy ártson a gyermekeknek, mikor tisztán csak áldásosan kellene hatnia?

Mindezek után, ha az emberiség nemzedékről nemzedékre satnyább, ha a szellemi munkás, ki továbbra is ilyen életmódot folytat, beteges, gyöngé, ha a fiatalság korán érik, testben lélekben korán öregszik, ha annyi fáradt, a küzdelemtől csüggedt embert látunk, csodálkozhatunk-e? Nem természetes-e, hogy belefáradunk abba, hogy a gondtalan gyermekkortól megfosztva, már fiatal korunktól kezdve kötelességektől elhalmozott s azok teljesítésében kifárasztott áldozatai legyünk a kornak?!

Szánjuk meg a fiatalságot, adjuk vissza gyermekkorát, örülünk, ha gondtalan, ha vig, ha egészséges testben duzzad az életrealitás s a mostani munkánkból csak annyiban részesítsük, a mennyiben igazán áldás reá nézve!

Ezen szellemi túlterheltségnek az oka főképen az előírt tananyagban rejlik. Nem mintha az anyagot tanítványok s tanítók nem bírnák feldolgozni, hanem mert a tanítók sokszor a szigorúan előírtnál többet akarnak felmutatni. Ezt azonban csakis a kölcsönös fokozott szorgalom árán érhetik el és ez az a mi a túlterhelést előidézi. Káros befolyással van továbbá a növendékek egészségi állapotára az osztályok túlnépessége is.

Nézzük a külföldi, az előrehaladottságot képviselő s példányképen felállítható svéd, dán, sweizi iskolákat. Ott pld. egy osztályba 30 legfeljebb 40 növendéket osztanak be, pedig egészségesen építettek a termek s az épület egészséges helyen áll, rendesen kerttel vagy nagy játszótérrel. Így először is nem használódik el annyira a levegő, tehát a test követelményei is jobban figyelembe vannak véve, másodsor többet foglalkozhat a tanító a növendékek mindegyikével. A hol sok növendék van egy

osztályban ezt a tanító feladatául kitűzni lehetetlenség. Azután a külföldi iskolákban nemcsak a torna köteles, hanem a játék is az t. i. hozzá tartozik az iskola feladatához s rendszeren üzött foglalkozás. Ott felismerték már régen a játéknak szükséges voltát. Tudják, hogy az jótékonyan hat a testre, mert szabad mozgást kíván, üdítőleg hat a lélekre, mert az alatt felszabadul a szigorú fegyelem nyüge alól, befolyásolja a jellemképződést, mert úgy a mint az együttes munka alatt csiszolódnak a természetek, úgy a játék közben is lépnek előtérbe olyan lelkitulajdonságok és szenvedélyek, melyek csakis az együttes játék előidézte surlódások által válnak szelidebbé, esetleg erénynyé. A játék tehát a testi ügyesség fejlesztése mellett segíti a jellem több oldalról való kiképzését, mint ilyen tehát méltó arra, hogy az iskola által figyelembe vétessék. A külföldi iskolákban szokás még az is, hogy a növendékekkel tanulmány kirándulásokat tesznek, hogy az a sok elméleti és elvont, a mit tanulnak, magában az alkalmazásban és természetben való tapasztalás által életet nyerjen. Nem is említünk többet a fenti iskolák előnyeiből, elég ez is arra, hogy összehasonlítást téve, kitűnjék a nagy különbség egészségi s egyéb szempontból hazánk iskolái és a külföldi iskolák között s hogy megérezzük, hogy a jelenlegi állapotokon még sokat kell változtatnunk. Jól tudjuk, hogy nagy átalakulások sok időt, sok áldozatot igényelnek. De ha akarjuk a célát, akarnunk kell az eszközöket is, és legyen minden törekvésünk oda irányozva, hogy növendékeink mind azon előnyökben részesüljenek, melyeket az újabb és előrehaladottabb felfogások és vívmányok nyújtanak!

B) Adatok iskoláink ez évi történetéhez.

Midőn egy újabb tanév leforgása után elemi és polgári iskoláink viszonyairól s jelenlegi állapotáról rövid kimutatást nyújtunk, és visszatekintünk azon tényezőkre és eseményekre, amelyek kitüzött céljaink elérésében elősegítő vagy gátló befolyást gyakoroltak, hálátelt szívvel magasztaljuk Istenünket, ki egészséget, erőt adva, működésünket megáldá, úgy hogy ez év eredményei méltán mérközhetnek a megelőző évek sikereivel.

Ezt tanusítja azon közkeveltség, melynek iskoláink örvendenek és a melynek következménye, hogy már most is a jövő tanévre annyian jelentkeztek előjegyzésre, hogy lehetetlen valamennyieket befogadnunk; ezt tanusították nagytiszt. Bach á t Daniel főesperes ur, ki a lefolyt tanévben összes osztályainkat ismételten meglátogatta, — nagyságos Dr. Verédy Károly kir. tanácsos, tanfelügyelő ur, ki a polgári leányiskola osztályaiban megjelenve végig meghallgatta a tanítást, különös figyelemmel megvizsgálta az írásbeli dolgozatokat és kellő képet szerzett magának, a mi iskolánknak — a hasonló rangu községi iskoláktól teljesen elütő — adminisztrációjáról, — és nagys. Gulyás J. II. tanfelügyelő ur, ki az elemi fiu- és leányosztályainkat felülvizsgálta és ezeknek állapotáról magának meggyőződést szerezve, a tanítótestülettel tartott értekezleten oda nyilatkozott, hogy iskoláink — eltekintve a nagyon is kifogásolható és a mai kor követelményeinek meg nem felelő helyiségektől, vagyis inkább ennek daczára — azon szorgalom-, szeretet- és hűség-nél fogva, melylyel oktattunk, — azon eredménynél fogva, melyet felmutatunk, és azon szellemnél fogva mely nálunk honol, méltán a székesfőváros első tanintézetei közé sorolhatók.

De azt tanusítja a szülők évről-évre megújuló sajnálkozása is, kik a IV. polg. osztályunkat végzett leányaikat tanulmányaik folytatása végett máshová kell adniok, mert sajnós, gyülekezetünk még nincs azon helyzetben, hogy leányiskoláját is akkép kiegészíthetné, a mint az főkép felekezeti szempontból kívánatos volna. Nem fejtegethetjük itt ennek szükséges voltát; de bizzunk a gyülekezetünk felvirágozására hivatott tényezőkre, hogy ezen szép és fontos feladat teljesítésére is megfognak találni az eszközöket; bizzunk különösen most, midőn a nem rég megejtett egyházi választások által tanügyünk vezetése ismét oly férfiakra ruháztatott, kiknek a tanügy iránt már eddig is viseltetett érdekeltsége biztos kezességet nyújt az-

iránt, hogy ezentul a leányiskolánk érdekeit is a legmelegebb jóakarattal és buzgó gondolkodással felkarolják.

Azért szívünk mélyéből üdvözljük az új előljáróságunkat, nevezetesen: Dr. Králik Lajos urat, mint egyházi és iskolai közfelügyőt, Stephani Lajos urat, mint közgondnokot, Zsigmondy Géza urat, mint tanodai I. felügyelőt, Dr. Vetsey István urat, mint tanodai II. felügyelőt, Joób Károly urat, mint tanodai gondnokot és Dr. Zsigmondy Jenő urat, mint egyházgyülekezeteink közös syndikusát, és ajánljuk ügyünket gondoskodó becses figyelmökbe és jóakaró becses pártfogásukba.

Áttérve évi adataink rendes sorára:

1. a tanítói testület személyzetében nem történt egyéb változás mint, hogy az idén a IV. polg. leányosztályban az egészségtant már dr. Bexheft Armin iskolaorvos úr tanította, és hogy Hudecz Olgát, ki a IV. elemi leányosztályban eleinte mint helyettes tanítónő, utóbb segéd tanítónői minőségben volt alkalmazva, immár több évi sikeres működése által a közelismerést kivívva magának, a f. é. május hó 22.-én tartott évi közgyűlés véglegesen rendes tanítónőnek megválasztotta. — A kir. tanfelügyelőség ajánlata folytán Bene Bertalan tan. úr a IV. polg. leányosztály növendékei számára az idén is adott külön órákat a művirágkészítésből. Mint beteghelyettesítők működtek a fiuosztályokban Kardeván Károly és Szabó József tanárjelölt urak, — a leányosztályokban Urbányi Róza okl. tanítókisasszony.

2. Az iskola jelentékenyebb napjaira vonatkozólag jelentjük, hogy a beiratások befejeztével a rendes tanítást szeptember 7.-én kezdtük meg, még pedig a szokott módon tartott isteni tisztelettel, melyet mint az utóbbi években rendszeren, ez alkalommal is nagytiszt. Horváth Sándor lelkész úr tartott számos szülő jelenlétében. — A tanítás egész éven át szakadatlanul folyt; szünetek csak az egyházválasztmányilag engedélyezett rendes napokon tartottunk. — Nagyobb növendékeinket az idén is elvezettük rendszeren a hónapok első vasárnapjain az isteni tiszteletre, és mivel a lefolyt évben a reformáció ünnepe is vasárnapra esett, tanítványaink ez alkalommal szinte a rendes isteni tiszteleten vettek részt, nem pedig mint más években a községi iskolákba járó ev. tanulók számára rendezett külön isteni tiszteleten. Szinte ugy a templomban ünnepeltük április 11.-ét, mint az 1848.-i sarkalatos törvények szentesítésének 50. évfordulóját. Felsőleges királyunk azon legkegyelmesebb elhatározását, hogy nemzetünk 10 jelesének hazánk fővárosában a saját költségén szobrokat emeltet, a különböző korbeli gyermekek felfogásához képest az illető osztálytanítók méltatták.

Polgári leányiskolánk továbbá f. é. márcz. hó 15.-én is tartott iskolai ünnepélyt a következő műsor szerint:

1. **Hymnus.** Éneklik a növendékek.

2. **Megnyitó beszéd.**

3. **Ima** a szabadság félszázados ünnepére Sántha Károlytól; mondta *Farkas Margit* IV. o. n.

4. **Talpra magyar!** Petőfitől. Szavalta *Guttmann Hedvig* III. o. n.
5. **A hazáról.** Petőfitől. Szavalta *Deutsch Olga* IV. o. n.
6. **Honszeretet.** Vörösmartytól. Szavalta *Bittlingmayer Lina* III. o. n.
7. **Honfidal.** Énekelték a növendékek.
8. **Három színű lobogó.** Szavalta *Baján Matild* I. o. n.
9. **Magyar leány.** Reviczky Gyulától. Szavalta *Pollák Rózsika* II. o. n.
10. **A magyarok Istene.** Petőfitől. Szavalta *Ponger Ilonka* IV. o. n.
11. **Ima.** Móri Istvántól. Mondta *Lux Ella* IV. o. n.
12. **Szózat.** Énekelték a növendékek.

Az ünnepélyt a főgymnasium zsufoltan megtelt dísztermében tartottuk, és dr. Vetséy István felügyelő ur lelkesítő megnyitó beszéde, valamint a növendékek szavalataiban és énekeiben nyilvánult hazafias szellem minden jelenlevőben magasztos érzelmeket keltett.

3. Iskolánk a lefolyt tanévben a következő segélyezésekben és adományokban részesült: Nagytiszt. Egyházválasztmányunk a rendes budgeten kívül nagylelkűen megszavazott 79 frt 36 krt az általunk kijelölt szak- és folyóiratok előfizetésére, továbbá 100 frtot könyvtárunk és szertáraink gazdagítására; a Spresser Pál 4000 frtos alapítvány kamataiból, melyeket a tavalyi értesítőnkben említett fizetési szabályozás előtt a rendes tanítók élveztek, a nt. Presbyterium 100 frt 70 krt a tandíjmentesek könyveinek beszerzésére fordított, 79 frt 30 krt, pedig a tanító-testület rendelkezésére bocsátott, hogy ezen összegegen utólagos elszámolás mellett a szegény gyermekek számára a szükséges írószereket beszerezze.

Szintügy kaptuk a ném. gyülekezet kezelésében lévő Kullnitz Ágost-féle alapítvány 9 frtnyi — és az id. Petz Armin 100 frtos alapítvány kamatait tankönyvek megvásárlására.

Budapest sz. főváros törvényhatósági bizottságának közgyűlése iskolánk céljaira az idén is kiutalványozta a rendes 3000 frtnyi segélyt. Kéler Napoleon presbyter ur a tavaly saját költségén készítettett szellőztetéssel járó légszusz-fogyasztás 55 forintnyi költségeit a lefolyt évben is befizette az egyház pénztárába — Steinhardt Antal mérnök ur, ki a „Steinhardt Gizella“ alapítvány kamatait ezuttal Theil Katicza II. el. oszt. szorgalmas leánykának ítélte oda, ismét külön 2 darab 10 koronás aranyat bocsátott az igazgató rendelkezésére, a ki azokat Bárány Irma II. el. oszt. és Husz Gizella IV. el. oszt. növendékek közt osztotta ki szorgalmuk jutalmául. Ugyan azon célra adott át az igazgatónak Steinitz M. ur 5 frtot. Kókai Lajos ur 5 bibliai nagy szemléltető képet ajándékozott az iskolának, azonkívül tankönyvekből több rendbeli ingyenpéldányokat, valamint Kogutovicz Manó, Singer és Wolfner könyvkereskedő urak is. Hebelt N.-né, Steinacker Irma asszony irkákat, író- és rajzszereket ajándékozott; dr. Jármay Gyula presbyter ur osztályainkat folyton a szük-

séges tintával látja el. A „Tabitha“ jótékony nőegylet szegény gyermekeinket ruházta fel; ugyanily czélra kaptunk Deutsch Károlyné urnőtől is ruhaneműeket. Laufer Sándor nagykereskedő úr pedig ismét közvetíté, hogy vérszegény tanítványaink közül többen mint más iskolákból élvezhetik a szünidei gyermektelepítés jótéteményeit.

Zsigmondy Árpád úr ajándékozta könyvtárunknak Dr. Rieke „Erziehungslehre“ és Szemere Miklós „Fiatal véreim“ cz. könyveket. Dr. Elischer Gyula presbyter úr díjmentesen küldte meg az „Egészségügy“ cz. folyóiratot. A polg. leányiskolánk növendékei végre több ízben gyűjtöttek szegényebb tanuló-társaik segélyezésére vagy egyéb kegyeletes czélokra. Egy ily gyűjtésből magmaradt 50 frtnyi összeget a tanítótestület az „Árvaház“ pénztárának szolgálta át.

Ugyancsak polgári leányiskolánk növendékei az idén is rendeztek (f. é. márcz. hó 19-ikén) Mikolik J. K. kartársunk vezetése alatt és Hudecz Olga tan. kisasszony közreműködése mellett tan. segély alapunk javára ének- és zeneestélyt a következő műsor szerint:

1. **Mendelsson B.**: „Az Úrnak napja“, kéthangu kar előadják a *polg. iskola növendékei*.

2. **Brahms-Keller**: „Magyar tánczok“, négy kézre előadják *Schletter I. és Fischer I. IV. o. n.*

3. **Győry V.**: „Mérges leány“ szavalja: *Witz Elvira II. o. n.*

4. **Mendelsohn**: „Gyöngyvirág és a virágok“ kettős, éneklük *Krchnik L. és Oláh M. zongorán kíséri Klotzbücher E. IV. o. n.*

5. **Arany J.**: „Rachel siralma“, szavalja *Azary Luiza III. o. n.*

6. **Wagner-Spindler**: „Induló Tannhäuserből“ két kézre előadja *Mautner I. IV. o. n.*

7. „Magyar népdalok“ előadják a *polg. iskola növendékei*.

8. **Raff**: „Tarantella“ négy kézre előadják *Knuth E. és Fischer M. IV. o. n.*

9. **Váradi A.** — **id. Ábrányi K.**: „Rákóczy Ferencz Rodosto“, melodráma; *Murányi V.*, zongorán kíséri *Gallia M. IV. o. n.*

10. **Sarasate**: „Czigánydalok“ két kézre előadja *Reich I. IV. o. n.*

11. **Inczédi L.**: „A nővér“, szavalja *Borsodi Olga IV. o. n.*

12. **Poldini R.**: „Nyári reggel“ előadják a *polg. isk. növ.* (Előforduló magánszólamok: egy hang, ketten, csalogány, pacsirta, madarak, kalászkod, pipacs, virágok, aratók.)

13. **A megzavart multság.** Vigjáték 1 felvonásban írta: *Lései Emma*

S Z E M É L Y E K :

Völgyi Hilda	<i>Sommer Olga</i>
Erdei Vidorka, Hilda barátnője	<i>Knéfély Hilda</i>
Erdei Margit } Vidorka	<i>Krchnik Ludmilla</i>
Erdei Paula } rokonai	<i>Deutsch Olga</i>
Ferike } iskolás	<i>Mautner Böske</i>
Honka } gyermekek	<i>Klement Emilia</i>

14. Húshagyó kedd. Vigjáték I felvonásban. Irlta: Radnay Róza.

S Z E M É L Y E K :

Dombayné		<i>Farkas Margit</i>
Klárika } leányai		<i>Politzer Erzsé</i>
Emma }		<i>Balzsanka Vilma</i>
Olga }		<i>Mautner Ilonka</i>
Bella } Dombayné		<i>Pollák Szidónia</i>
Erzsike } növendékei		<i>Klotzbücher Etelka</i>
Ilonka }		<i>Polsch Margit</i>
Kati, cseléd Dombaynénál		<i>Mautner Margit</i>

Ezen ünnepély, mely alkalommal Gregersen Guldbrandt úr ingyen állította fel a szükséges nagy dobogót 236 frtnyi tiszta jövedelmet eredményezett, mely szép eredményhez felülfizetésekkel járultak:

Dr. Vigyázó Ferencz gróf 10 frt, Dr. Zsigmondy Jenő 6 frt, Dr. Králik Lajosné 5 frt, Deutsch Károlyné 5 frt, Dr. Antal Gézáné 4 frt, özv. Liedemann Sámuelné 2 frt 50 kr., Brüller Teréz 1 frt, Hatvany Deutsch Irén 50 kr., Lepter Ilona 50 kr. összesen: 34 frt 50 kr.

Fogadják mindezen jötevők az iskola és a segélyezett tanulók nevében hálás köszönetünket.

4. Iskolánk növendékeinek egészségi állapota a lefolyt tanévben általában kedvező volt.

Hosszabb iskolamulasztást okozott komolyabb betegségek csak gyéren fordultak elő.

Ragályos fertőző betegség miatt az iskolából (2—6 hétre) ki volt tiltva összesen 31 növendék és pedig:

- az elemi fiuosztályok 20 növendéke
- az elemi leányosztályok 10 növendéke
- a polgári leányosztályok 1 növendéke.

A családban előfordult ragályos fertőző betegség miatt az iskolát (2—4 héten át) nem látogathatta:

- az elemi fiúiskola 16 növendéke
- az elemi leányiskola 9 növendéke
- a polgári leányiskola 15 növendéke

összesen tehát 40 növendék.

Mindezen fertőző betegségek túlnyomó része enyhe bárányhimlő volt, mely 2—3 heti tisztítást vont maga után. Tömegesebb betegségek miatt egyik osztályt sem voltunk kénytelenek ideiglenesen bezárni.

Hirtelen roszullét, illetve megbetegedés 1 esetben fordult elő az iskolában. Haláleset azonban sajnos 2 volt; meghalt ugyanis Martiny Vilma I. el. oszt. leány hashártyagyulladásban és Nagy L. I. oszt. fiu hagymázban. Enyhítse ezen kisdedek szülőik gyászát azon részvét, melylyel a megboldogultak tanítói és tanuló társai is fájalták kedveseiknek ily korai elhunytát!

Az előirt szemvizsgálatok az elemi osztályokban nov. 27. és ápr. 23.; a polgári iskolában pedig nov. 22., 24. és 27. és máj. 14-én lettek megtartva.

Ragályos szembetegségben egyetlen egy tanuló sem szenvedett.

A gyermekek szeméinek védeése céljából az iskolatermek gázlángjaira „Anerégők“ lettek beszerezve.

5. Iskolánk egyéb ügyeire vonatkozólag még arról kell említést tennünk, hogy az Egyházválasztmány erkölcsi kötelességének tartotta, a gymnasium bővítése céljából ismét egy osztályunkat — a II. el. f osztályt — a gymnasiumból a régi épületbe áthelyezni; minek folytán az igazgató ezentul nem lakhatván a házban, a tiszt. szülőket értesítjük, hogy iskolai hivatalos ügyben sziveskedjenek öt d. e. 10—11 óra közt az irodájában felkeresni.

Végre figyelmeztetjük még a tiszt. szülőket, hogy a nt. Prestyterium megszüntetni akarván azon nehézségeket, melyeket a gymnasium első osztályába belépő tanulók beiratásánál tapasztalt, elrendelte, hogy ezentul a saját iskolánkból a gymnasiumba átlépő, valamint a fővárosi községi iskolákba járó evang. tanulók beiratása már az iskolai év végén, júniusban eszközendő. A beiratás módozatait részletesen ismertetjük ezen értesítő végén.

6. Végül ide iktatjuk még rövid kimutatásban a tanítványaink létszámára vonatkozó érdekesebb statisztikai adatokat. A folyó tanévben összesen beirattatott: 751. Ezek közül kimaradt: 26, meghalt 2.

Az összes beirottak közül 635-en voltak már a megelőző évben is mi tanítványaink, a többi 116 az idén először iratott be nálunk, kik közül 21-nek kellett felvételi vizsgát tennie.

A házi nevelésben részesültek közül a mai napig 108-an jelentkeztek magánvizsgára, mely utóbbiakkal együtt tanítványaink összes létszáma 859-re rug. A megvizsgált 723 rendes és 108 magántanuló vagyis 831 tanítvány közül volt 259 k'tünő (I. rendű) = 31.17 o/o, és csak 37-et, azaz csak 4.45 o/o-t kellett javítóvizsgálatra vagy osztályvizsgálatra utasítanunk.

Tandíj fejében befolyt a lefolyt évben 21514 frt., kamat és egyéb jövedelem volt 5873.18 frt.; összes bevétel tehát: 27387.18 frt. Ennek ellenében tett az összes kiadás 33913.07 frt, úgy hogy az egyháznak 6525 frt. 89-krnyi pótlékkal kellett nép- és polg. iskoláinak fentartásához hozzájárulnia, ha számításba veszi a tantermek 5720 frtnyi bérértéket.

Az Ur, ki mindeddig segítséggel volt nekünk, ezentul is legyen mivelünk. Az Ur áldása ezentul is hulljon kezünk munkájára, hogy iskoláink mennél tovább annál inkább felvirágozva, szolgáljanak az Ő szent nevének dicsőségére!

Falvay Antal.

C) Iskoláink tanítói-testülete.

C) L e h r k ö r p e r.

A tanító neve	Tanít		Tantárgy, osztály	Heten- tinti órasz.	Jegyzet
	egyált. nálunk mióta? mióta?				
Alex Albert r. tanító	1872	1872	A II fosztálytanítója	20	A tan. könyvtár kezelője s az esp isk. biz. tagja
Bexheft Ármin Dr.	1897	1897	tanítja az egészség- tant a IV. polg. oszt.	2	iskolaorvos
Dittmann Antal s. tanító	1850	1867	tanítja a rajzt a IV. fosztályban s a polg. leányosztályokban	12	Ny. főv. közs. rajztanár
Falvay Antal r. tanító	1860	1866	tanít a polg. leány- osztályokban	18	E. i. igazgató s az esp. tan. körnöke stb.
özv. Gerzso Károlyné áll. s. tanító	1883	1883	Kézimunka-tanítónő az I. és II. elemi osztályban	12	—
Hudecz Olga r. tanító	1894	1894	tanít a IV. e. oszt.	20	A tantestület jegyzője.
Jakobei Margit r. tanító	1891	1891	Az I. el. leányoszt. tanítónője	20	—
Kardeván Ida r. tanító	1890	1890	tanítja a kézimunkát a polg. leányosztá- lyokban	12	—
Kardeván Vilmos r. tanító	1867	1882	tanít a polg. leány- osztályokban	18	—
Kurz Sámuel r. tanító	1863	1872	A III. foszt. tanítója	19	Az esp isk. biz. tagja, az orsz. t. biz. pénztárnoka
Luttenberger Ágost r. tanító	1866	1873	Az I. fosztály tanítója	20	—
Lux Ede r. tanító	1866	1870	A IV. foszt. tanítója	19	Az esp. isk. biz. tagja
Maurer Rezső s. tanító	1885	1885	tanítja a tornázást a fosztályokban	6	Főv. polg. isk. tanár
Mikolik Kálmán r. tanító	1875	1880	tanít a polg. leány- osztályokban	18	Az esp. isk. biz. tagja s a term szertár őre
Mokry Eszter r. tanító	1894	1894	A III. el. leányosz- tály tanítónője	20	—
Schulek Vilma áll. s. tanító	1877	1877	tanítja a kézimunkát a III. és IV. osztályban	12	—
Szőnyi Tivadar s. tanító	1870	1870	tanítja az éneket a III. és IV. foszt. és a polg leányosztályokban	8	Gyülekezeti organista
Scholtz Lajos r. tanító	1874	1874	tanít a polg. leány- osztályokban	18	—
Tomassek Ilona r. tanító	1875	1875	A II. el. leányoszt. tanítónője	20	—

Jegyzet: A francia nyelvet **Szakálos-Erard Julia** asszony tanította.
Hitoktatók: Tiszt. **Horváth József** róm. kath. belv. káplán; **Korn-
feld Gyula**, **Morgenstern Jakab** és **Pfeifer Ignác** urak, az izr.
bitközség hitoktatói. Kézimunkatanítónő-segéd: **Döbrentey Irén.**

D) Órabeosztás.

D) Stundeneintheilung.

Tantárgy	El. fiiskola				Elemi		Polgári							
					leányiskola									
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.		
Vallás tan	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2	2	
Magyar olvasás, írály s nyelvtan	6	3	3	3	6	3	3	3	4	3	3	3	3	
Német olvasás, írály s nyelvtan	—	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	3	
Szám tan	4	4	3	3	4	4	3	3	3	2	2	2	2	
Mértan.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	
Könyvvittel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Földrajz	—	—	}3	2	—	—	}2	2	2	2	1	1	—	
Történet s alkotmánytan .	—	—		2	—	—		1	—	2	2	3	—	—
Természetrá jz	—	—	2	2	—	—	2	2	2	2	—	—	—	
Vegy tan és ásványtan . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	
Természettan.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Gazdaságtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	
Egészség tan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Beszéd-és értelm gyakorlatok	6	4	—	—	6	4	—	—	—	—	—	—	—	
Írás	}2	2	2	2	}2	2	2	1	2	1	1	—	—	
Rá jz		1	1	4		1	1	1	2	2	2	2	—	—
Ének		1	1	1		1	1	1	2	2	2	2	—	—
Testgyakorlás.	—	2	2	2	—	—	2	2	2	2	1	1	—	
Kézimunkák	—	—	—	—	5	5	5	5	3	3	3	3	—	
Francia nyelv (mint rend- kívüli tantárgy)	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	—	
Heti összeg :	20	22	22	26	25	25	26	26	27	27	27	27	27	

E) A bevégzett tananyag.

E) Behandelte Lehrstoffe.

a) A népiskolában. — a) In der Volksschule.

I. OSZTÁLY. — I. KLASSE.

Osztálytanító a fiuknál: Luttenberger Ágost.

A leányoknál: Jakobei Margit.

1. Vallástan.

12 bibliai történet az ó és 12 történet az új szövetségből. Egyházi énekek és imák.

2. Nyelvtan.

Magyar írás és olvasás s a nyelvtan alapfogalmainak idevonatkozó része, szorosabb meghatározás nélkül.

Egyszerű nyelvtani gyakorlatok megfejtése szóval, a palatáblán és írófüzetben.

3. Számтан.

A négy alapművelet szóval és jegyekkel az 1—50 terjedő számkörben.

4. Szemléltető oktatás.

Az iskola, a szülői ház, házi állatok: a kert, az utca, a helység, kézmivesek, kereskedők; a mező, rét, erdő; néhány mezzei állat és növény; a hegy, a víz; időváltozások.

Elbeszélések a gyermeki életből; állatmesék. Gyermekdalok és költemények.

II. OSZTÁLY. — II. KLASSE.

Osztálytanító a fiuknál: Alex Albert.

A leányoknál: Tomassek Ilona.

1. Vallástan.

A tanterv által előírt bibliai történetek, imák és egyházi énekek.

2. Magyar nyelv.

A helyes olvasás gyakorlása A tömondat s ennek különféle alakjai; a főnév, tulajdonnév, ige, személyes névmás, melléknév és számnév. Rövid nyelvtani feladványok. Költemények emlékelése.

3. Német nyelv.

A német írva-olvasás tanítása, német szók gyűjtése és beszélgetések az egyszerű mondat körében Versek s egyszerű fordítások.

4. Számтан.

A négy alapművelet az 1—500-ig terjedő számkörben elvont és megnevezett számokkal. A mértékek megismertetése.

5. Szemléltető oktatás.

A háziállatok és néhány a kertben, mezőn, erdőben, vagy vízben élő állat; a legfontosabb növények és ásványok. Némely földrajzi fogalmak; a határ és az abban látható főbb tárgyak. Budapest tiz kerülete és a főváros környéke.

6. Szépirás. — 7. Rajz. — 8. Ének. — 9. Torna.

III. OSZTÁLY. — III. KLASSE.

Osztálytanító fiuknál: Kurz Sámuel.

A leányoknál: Mokry Eszter.

1. Vallástan.

A biblia történetek összefüggésökben, Jézus s az apostolok élete és főbb tanai; az Úr imádja; sz. írásbeli mondatok és egyházi énekek.

2. Magyar és németnyelvtan.

Az értelmes és helyes hangsúlyozással való olvasás. Az egyszerű és bővített mondatban előforduló beszédrészek: a név- és igeragozás eleme, valamint a helyesírás főbb szabályai. Alkalmas versek és velősebb mondatok betanulása. Fordítási gyakorlatok.

3. Számtan.

Az 1-től—10,000-ig terjedő számkörben a négy alapművelet alkalmazott példákban. A különféle mértékek ismertetése.

4. Földrajz és hazai történelmi képek.

A főváros s ennek környéke, Pest-Pilis-Solt-Kiskún vármegye és hazánk egyes vidékeinek megismertetése kapcsában egyes történelmi képek.

5. Természetrajz.

A gerinces állatok; a növényországból a legszükségesebb tudnivalók s egynéhány ásvány.

6. Szépirás. — 7. Rajz. — 8. Ének. — 9. Torna.

IV. OSZTÁLY. — IV. KLASSE.

Osztálytanító fiuknál: Lux Ede.

A leányoknál: Hudecz Olga.

1. Vallástan.

Az Isten, önmagunk és embertársaink iránt való kötelességek ismertetése, a 10 parancsolat és a hegyi beszéd tárgyalása által; az apostoli hitvallás ágazatainak ismertetése és megmagyarázása a bibliai történetek alapján; szentírásbeli helyek és egyházi énekek.

2. Magyar és német nyelvtan.

Az értelmes és szép olvasás. A tő, csonka, bővített, összevont és összetett mondatok megkülönböztetése; a ragok és képzők

ismertetése; a mondattanhoz kapcsolt írásbeli gyakorlatok. Szavak. Fordítások.

3. Számtan.

A négy alpművelet begyakorlása nagyobb és különnevű számokkal; ezeknek egyneműekké való változtatása és a közönséges életben előforduló törtszámok.

4. Földrajz.

Magyarország megyénként: a magyar államot környező államterületek; nevezetesen az osztrák állam és Európa államainak általános ismertetése.

5. Történet.

A történeti képek bővítése és az időszakok szerint való rendezése által nemzetünk fontosabb történeti mozzatainak ismeretése.

6. Természetisme.

A gerincztelen állatok; a leginkább használt növények és ásványok ismertetése.

7. Rajz. — 8. Szépirás. — 9. Ének. — 10. Torna.

A kézimunkát

tanították: az elemi leányosztályokban: Schulek Vilma és özv. Gerzsó Károlyné.

I-ső osztály: Egyszerű kis szalagok kötése; harisnyakötés.

II-dik osztály: Horgolás és betűjegyzés elemei.

III-dik osztály: Horgolás, szoros-mintaszalag kötése, betűjegyzés.

IV-dik osztály: Lyukacsos mintaszalag kötése, színes pamutal való himzés.

Ezen kívül kivételesen és csak a t. szülők kívánságára, a gyermekek tehetsége és kiképzett ügyességéhez mért fényüzési munkák is készítették egyes családi ünnepélyek alkalmára.

F Ü G G E L É K.

A német nyelv tanításának anyaga a népiskolában

I. osztály.

A) Általános észrevételek.

1. A tanítás legyen minden tekintetben gyakorlati. Kerülje a nyelvtani formák és viszonyok elméleti megokolását s a gyermek értelmét meghaladó, időelőtti rendszerezést.

2. A tanítás anyagának megválasztásánál ne valamely előre meghatározott zsinórmérték szolgáljon irányadóul, hanem a tanítás általános menetében s a gyermek értelmi fejlődésében fölmerülő alkalmi szükség vezessen bennünket.

3. Fordítsunk nagy súlyt az ismétlésekre, s legyünk azon, hogy az egyes szók, nyelvtani formák és viszonyok — a menyire lehet — minden újabb gyakorlatnál először az eredeti alakban forduljanak elő s csak később módosított és bővített alakban, hogy a növendék az új ismeretlent már valami régiebb, ismert fogalomhoz kapcsolhassa.

B) A tanítás anyagának összeállítása.

Megjegyzés. Az alábbi következő czimek nem a tanításban követendő sorrendet és mértéket szabják elő, hanem csupán azon köröket jelölik ki, a melyekből a német nyelvnek már ezen a fokon leendő gyakorlásához a szóanyagot okszerű kiválasztással meríteni lehet

1. *A gyermek* neve, lakása, szülői s azok foglalkozása.

2. *Az emberi* test s annak részei. Mit tehet az emberi testnek egyes részeivel? Az érzékek s azok gondozása. Hibás érzékűek, Az iskolaterem s a mi abban van. Iskolai bútorok, tanítási eszközök, azoknak minősége, nagyság, szín, tapintás, anyagra nézve. Kik készítik, mire használják. A tárgy elemi foglma. A tanító s a tanítványok. A személy fogalma. Iskolai élet. A tanulók kötelességei a rend és fegyelem dolgában.

4. *A család.* (Apa, anya, szülők; fiú, leány, gyermek; testvérek; rokonok.) Egymás iránt való szeretet. Arva gyermekek. Jótékonyosság.

5. *A háznép.* (Cselédek s azok foglalkozása.)

6. *Házi állatok.*

7. *Táplálék.* Edények, evőeszközök.

8. *Ruházat* s azok anyaga.

9. *A kert.* Kerti munka. A kertész s szerszámai. Mi terem a kertben?

10. *Az utca, piac.* A helység és lakosai. Kézmivesek, kereskedők. Egyéb foglalkozású emberek. Kik ügyelnek fel a rendre? Engedelmisség. Rendőrök. katonák, fegyverek.

11. *A mező;* mezei növények és állatok. A földmives, mezei munka.

12. *Erdő,* fák, bokrok, virágok, mérges bogyók, gombák, Erdei állatok. Vadak; vadász.

13. *Rét;* széna, szénagyűjtés.

14. *Legelő;* pásztorok.

15. *A határ.* Hegy, völgy, síkság. Szárazföld és víz. Mi van a földben a hegyekben? Bánya; bányászok. Mi van a vízben; halászok.

16. *Az ég.* Nap, hold, csillagok. Felhők. Az idő (nappal, éjjel stb.) Időjárás. Légtünemények. Évszakok.

17. *Az Istenről* a vallási órákban szólunk.

18. *Élet,* halál, temető.

A tulajdonképeni beszédgyakorlatokon kívül tanulnak a gyermekek alkalmas verseket, rövid leírásokat és kötetlen beszédben e czélra szerkesztett, ugyancsak rövid meséket, illetve beszéléseket. Kiválónlag felhasználhatók péld. ezek:

a) *Versek:* Kätzchen und Mäuschen, Häschen, Schäfchen. Rathet einmal. Der kleine Gernegross. Da listige Grassmücklein. Der Vogel am Fenster. Im Garten.

b) *Mesék:* Der Rabe und der Fuchs. Der Bär und die Bienen. Die drei Goldfischchen. Das Tannenbäumchen.

c) *Elbeszélések:* Die Kuh. Karo. Jockel stb.

d) *Dalok:* Hopp, hopp, hopp! Der Winter.

Vallások énekei.

Betanítás közben e darabokat szórul-szóra le kell fordíttatni s e közben szigorúan ügyelni arra, hogy a gyermekek az egyes német kifejezéseknek magyaros jelentését is elsajátítsák.

II. O s z t á l y .

1. *A német írott és nyomtatott betűk* iratása, elolvasatása az elfogadott ABCés-könyv nyomán.

2. *Olvastatás közben* az egyes szók, illetve mondatok kikérdezése, szükség esetén megmagyarázása.

3. *Az I. osztályban* elsajátított szókészlet fölhasználása a beszéd-értelemgyakorlatok vagyis szemléltető-oktatás alkalmával.

4. *A tulajdonképeni* nyelvtani oktatás a következőkre terjed:

a) *Mondat,* szók, szótagok, beszédhangok, betűk a szóragozás gyakorlása.

b) *Tárgynév,* személynév, főnév. Nemszók. Egyes és többes szám. (A nagy betűk szerepe a mondat és a nevek kezdetén)

Melléknév s fokozás. A cselekvésszók vagy igék a három főidőben.

A mondatrészek szerint való elemzés szükségtelen; a helyett gyakorolja a tanító a gyermekeket abban, hogy biztosan ki tudják találni: egyik vagy másik szó mely kérdésre felel.

5. *Írásbeli gyakorlatul* szolgálnak:

a) *Irott és nyomtatott részek másolása.*

b) *Apró, lehetőleg összefüggő mondatokból alakított feladatoknak németből magyarra, s magyarból németre fordítása, mindenkor szóbeli megfejtés, illetve magyarázat után.*

c) *Adott német kérdésekre német feleleteket írni, szintén megelőző szóbeli gyakorlás után.*

6. *A beszéd- és értelemgyakorlat* fölváltva magyar és német nyelven történjék.

7. *Az emlékezés gyakorlásának* tárgyául szolgáljanak rövidebb versek, mesék és elbeszélések, a melyeket előbb magyarra kell fordíttatni.

III. O s z t á l y.

A magyar nyelv tanítására vonatkozó s az 1—5-pont alatt elsorolt elvek a német nyelv tanításánál is szem előtt tartandók. Különös súlyt kell fordítani a fordításokra is még pedig nemcsak németből magyarra, hanem különösen későbben megfordítva a magyarból németre.

Megismertendő a mondat alapján a tőmondat s ennek részei.

A szóból: a főnév, ige, melléknév, számnév, személyes név—más és egynehány gyakrabban előforduló kötőszó.

A cselekvő igének a három főidőben való ragozása.

Helyesírási gyakorlatok.

a) *Olvasókönyvből való olvasás s másolás.*

b) *Emlékelt dolgoknak fejből való leírása.*

c) *Egyes sajtószzerű helyesírási szók összegyűjtése.*

d) *Tollbamondás után.*

e) *Helyesírási főbb szabályok s az írásjelek.*

f) *Egyes tárgyakra adott kérdések alapján való leírása.*

Magyar-német *beszélgetések*. Ezeket kell, hogy megelőzze a szógyűjtés; kiindulva az iskolából s onnan tovább:

Az időről; időjárásról, felkelés, lefekvés; reggeliről, ebéd, ozsonna, vacsora;

A tanuló teendőiről: olvasás-, írás-, rajzolásról stb.

Személyekről, mint mester-emberekről.

Állapotok: egészség, betegség.

A határról

Közmondások, talányok, szójárások: — olvasmányok tárgyalásai könnyebb dolgoknak könyv nélkül való tanítása és esetleg fejből való leírása.

A szépírás gyakorlása ütemezés által.

A nyelvtani oktatás alapjául ezen osztály az olvasókönyvet és alkalmas feladattárt határt használ. A nyelvtani oktatás óráiban kell a növendékek fölváltva írni, olvasni, az olvasmányt tárgyalni, a szorosabb vett nyelvtani ismereteket gyakorolni. Csak a szépírásra fordított idő képez e tekintetben kivételt.

A növendékek készítenek hetenkint egy német nyelvtani, — írásbeli dolgozatot.

Két hetenkint emlékelnek egy-egy költeményt

IV. O s z t á l y.

A) **Az értelemmel való olvasás** gyakorlása az elfogadott olvasókönyv nyomán.

B) **Az egyszerű tiszta mondat.**

Állító, közlő, kérdő, parancsoló és óhajtó mondat és írásjelei.

a) **Alanya lehet:**

1) *Főnév.* A főnév nemei: köznév, tulajdonnév, elvont főnév. Határozott és határozatlan névelő.

A többes képzése, szótagok által; en-,er-,stb. Hangváltozás által (ä, ö, ü, äu) stb.

A főnév képzése: (heit-, keit-, niss-, schaft-, mut-, tum.) Az összetett főnév.

2. *Személyes, mutató és határozatlan névmás.* 3) *Melléknév.*

4) *Ige.* 5) *Határozatlan számnév.*

b) **Állítmánya lehet:**

1) *Főnév.* 2) *Melléknév.* (Melléknév képzése, összetett melléknév, a melléknév fokozása. 3) *Ige.* Az ige képzése (be-, ge-, emp-, ent-, er-, ver-, zer) Sein, haben, werden segédigék és a rendes igék ragozása.

C) **Az összevont mondat.**

Több alany, egy állítmány; egy állítmány, több alany.

Kötőszók.

D) **A bővített mondat.**

A jelző lehet:

Melléknév, Igenév. Birtokos névmás. Mutató névmás. Számnév (fő, sor, határozatlan). Főnév a genitivusban Utójelző-Beiname.

A kiegészítő:

Főnév az Accusativusban, a Dativusban. A főnév ejtegetése.

A különféle határozók. (Igehatározók és Praeposíciók.)

E) **Helyesírási gyakorlatok.**

F) **Írály-gyakorlatok.**

Egyszerű mesék, levelek, leírások adott kérdések szerint Versek szavalása: Fordítási gyakorlatok.

b) A polgári

b) In der Mädchen-

I. polgári

Osztályfőnök: Klassenlehrer:

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Vallás tan	2	Falvay Antal	Bereczky S Biblia-Ismertetés Sz. Biblia Szőnyi : Énekeskönyv.
Magyar nyelv	4	Mikolík Kálmán	Dr. Gyulay B. olvasókönyve I. r. Torkos L. Magyar Nyelvtan.
Német nyelv	3	Mikolík Kálmán	Jausz K. Német olvasókönyv I. r. Bohm-Steinert kl. deutsche Sprachlehre.
Földrajz	2	Kardeván Vilmos	Márki : Földrajz I. Németh : Magyarország hegy- és vízrajzi térképe. Lange-Cherven Atlasz.
Szám tan	3	Scholtz Lajos	Vajdafi Szám tan I.
Termész etrajz	2	Mikolík Kálmán	Fillinger : Állat tan I. Szecs kay : Növény tan.
Szép irás	2	Mikolík Kálmán	—
Ének	2	Szőnyi Tódor	Szőnyi T. Énekeskönyv.
Rajz és Mértan	2	Dittmann Antal	—
Női kézimunkák	3	Kardeván Ida	—
Testgyakorlás	2	Scholtz Lajos	—
Francia nyelv	2	Erard Julia	Ch. Noel : Premières lectures françaises.

leányiskolában

Bürgerschule.

leányosztály.

Mikolík Kálmán.

T a n a n y a g

A biblia fontossága; a szentírás története és az ószövetség egyes könyveinek részletes ismertetése. Biblia olvasás. Egyházi énekek.

Szép és értelmes olvasás főképp a hazai történelemre és a magyar népeletre vonatkozó olvasmányok értelmezése és tartalmuk rövid összefoglalása. — Alkalmos olvasmányok alapján az egyszerű bővített mondat fő- és mellékrészei, a bevezetők meghatározása, a teljes név- és igeragozás és a szóképzés. Kisebb versek szavalása. Hetenkint 1, csak az iskolában tartott írásbeli gyakorlatul diktandó-írás vagy kisebb mesék és leírások fogalmazása.

Helyesen hangsúlyozott értelmes olvasás. Mondattani alapon a mondatok bevezetők ismertetése: névszók ejtegetése és igék hajlítása. Könnyebb elbeszélések s mesék, leírások fogalmazása. Helyesírási, fordítási és szavalási gyakorlatok.

A magyar korona országainak, az osztrák tartományoknak és Európa többi országainak természeti és politikai földrajza részletesen.

A négy alpművelet elvont, egy- s különnevű számokkal. Arányosság és az egyszerű hármas szabály. A métermértékek és a hazai pénzek ismertetése Feladatok megfejtése fejből és füzetben.

Téli hónapokban: A gerinczések jellemzőbb alakjainak részletes leírása és osztályozása, tekintve azok hasznát, kárát és elterjedési viszonyait.

Nyári hónapokban: Több virágos növény leírása, tekintettel főbb alaktani jellegökre s ipari fontosságukra. Egy kis herbarium készítése.

A falitáblán való előírás után ütenyezéssel a magyar és német Abc kis és nagy betűi. Magyar és német folyóírás. Helyes toll- és testtartás.

Az öntudatos helyes énekléshez szükséges zeneelmélet: zörgítő gyakorlatok. A kemény hangsorok. Egyházi énekek. Egyszólamu dalok.

Mértani alapfogalmak. Az egyenes vonalak mérése, osztása és egybeállításai rajzeszözzel és szabadkézzel. Egyenesvonalu síkdíszítmények, egyszerű padozat-minták és meander-szalagok rajza.

Hurok-, szár- és Holbein öltés gyakorlása egy-egy tálczakendőn Kivarrások. A hálózás elemei.

Rend- és szabadgyakorlatok: különféle tag- és törzsgyakorlatok. A természetes járás halkán, dobbantással és utánlépéssel; ugrás. Szergyakorlatok: a vízszintes és rézsutos lábtón, lebegőfán, lengő kötelen, támfán és gyűrűhintán.

Játék: Labdafogás. Táncjáték. Parkas és bárány.

A kiejtés begyakorlása. Írás és ékjelek. A háromféle névelő, főnév és ejtegetése. adjectiv, possessiv, demonstrativ, tulajdonnevek, preposition számnevek. A voir és être főbb alakjai. Fordítások. Szavalás. Hetenkint 1 írásbeli gyakorlat.

II. polgári

Osztályfőnök : — Klassenlehrer :

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Vallástan	2	Falvay Antal	Bereczky Bibl. ismertetés
Magyar nyelv	3	Falvay Antal	Dr. Gyulay B. olvasókönyv 1. r. Torkos L. magy. nyelvtan.
Német nyelv	3	Kardeván Vilmos	Jausz K. : német olvasó- könyv. II. rész. Bohm-Steinert : kl. deut- sche Sprachlehre.
Történelem	2	Kardeván Vilmos	Kozma : Világtörténelem.
Földrajz	2	Kardeván Vilmos	Márki : Földrajz II. Lange-Cherven Atlasz.
Számтан	2	Scholtz Lajos	Vajdafy Számтан II.
Mértan	1	Scholtz Lajos	—
Természetrajz	2	Mikolík Kálmán	Fillinger : Állattan II. Szecskaý : Növénytan.
Ének	2	Szőnyi Tódor	Szőnyi : Énekeskönyv.
Írás	1	Mikolík Kálmán	—
Rajz	2	Dittmann Antal	—
Kézimunka	2	Kardeván Ida	—

leányosztály.

Kardeván Vilmos.

T a n a y a g

Az új szövetség egyes könyveinek részletes ismertetése és íróinak története. Biblia-olvasás. Egyházi énekek.

A magyar nyelv mondat- és alaktana folytonos elemzéssel, kiváló figyelemmel a helyesírásra és az írásjelek használatára; a népnyelv ismeretése s a hibás kiejtés ellenőrzése; a rokonértelmű szók bemutatása és gyakorlása. Mondatrövidítés. A körmondat. Prózai és verses olvasmányok. Nyelvtani feladatok. Két hetenkint írásbeli dolgozatul leírások s egyéb önálló fogalmazványok. Szavalatok.

Az alaktalan ismétlése mellett a mellé- és alárendelt mondatok és a körmondat. Prózai és költői szemelvények. Gyakori fordítások, elbeszélések, átalakítások. Nyelvtani feladatok és helyesírási gyakorlatok. Havonként 2 írásgyakorlat. Szavalatok.

A történelem fogalma. Az ókori népek történelme röviden, a görögök- és rómaiaké részletesebben. A középkorból a népvándorlás; N. Károly birodalma.

Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza, különös tekintettel a természeti viszonyokra. A tanult földrészek vázlatainak készítése,

Az I. osztályban tanultak ismétlése. Az időszámítás körébe tartozó számítások. Tizedes törtek. Az összetett hármasszabály egész és tört számokkal. — A növendékek az elősoroltakat fejben, táblán és füzetben gyakorolják és dolgoznak iskolai és házi feladatokat is.

Pont, vonalak és szögek fekvése és mérése. A három-, négy- és sokszög, a kör és kerület területmértékei és alakítása; továbbá szerkesztések alapján az idomok összeállítása és hasonlósága.

Az őszi hónapokban a hazai gyümölcsök szemléltető leírása és osztályozása. **Téli hónapokban** az állattan gerinczetlen osztályai rendszeresen az egyes főbb jellemek kiemelésével. **A tavaszi hónapokban** a fontosabb mezőgazdasági, kerti és konyha növények, fák, mérgező növények osztályozása és a herbárium-készítés folytatása,

A hangjegyek nevei és értéke: az ütemek, a hangsúly és a hangközök elméletileg és gyakorlatilag. Egyházi énekek: egy- és két szólamú dalok és magyar népdalok.

Magyar és német folyóírás gyakorlása mint az I. osztályban.

Vegyes és görbevonalu síképitmények rajzolása táblarajzok nyomán rajzeszközökkel és szabad kézzel.

Összetett minták horgolása és kötése. Harisnya, fehér és színes ruhamezők foltozása, beszövése. A varrás elemei, hurkolás. Könnyű áttört munka, töltő öltések, tübehuzás hasznos tárgyakon alkalmazva. Csomózott rojtkötés.

Tan t á r g y	Heti óra szám	Tan ár	Tan k ö n y v
Testgyakorlatok	2	Scholtz Lajos	—
Francia nyelv (fakultative)	2	Erard Julie	Ch. Noel: Premières lectures françaises

III. polgári

Osztályfőnök: — Klassenlehrer:

Tan t á r g y	Heti óra szám	Tan ár	Tan k ö n y v
Vallástan	2	Falvay	Pálfy J.: Egyháztörténet. Egyházi énekek.
Magyar nyelv	3	Falvay	Weszely Ö.: Stilisztika. Arany: Toldi (magyarázta, Lehr Albert).
Német nyelv	2	Kardeván	Dietlein: Leitfaden zur deutschen Litteratur.
Történelem	2	Kardeván	Kozma: Világtörténelem.
Földrajz	2	Kardeván	Márki: Földrajz. Lange-Cherven Atlasz.
Vegyten, ásványtan és földtan	3	Scholtz	Rybar: Vegyten és ásványtan.

T a n a n y a g

Rendgyakorlatok ; kanyarodások, körülkörös, fordulatok járásközben. Szabadgyakorlatok : összetett hármas gyakorlatok, hintajárás, bíbicjárás. Szergyakorlatok : ugrózsámolyon, függeszkedés létrán, lebegőjárás, és egymásnak kerülése gerendán; gyakorlatok lengő kötélén és gyűrűhintán. Labdajáték.

Álaktani ismétlések. A rendes igék tüzetes ragozása ; használtabb rendhagyó igék, névmások, határozók s a névragozás részletesen. Mondatok készítése. Olvasás, fordítás és az olvasmányok tartalmának elbeszélése. Dietéek, nyelvtani és helyesírási gyakorlatok. Versek, prózai darabok és kis párbeszédek könyv nélkül.

leányiskola.

Scholtz Lajos.

T a n a n y a g

A keresztény egyház története a 30 éves háborúig, különösen a hitjavítás hazánkban.

Nyelvtani ismétlések elemzés közben költői és prózai olvasmányok alapján. Az egyszerű és szép stylus sajátosságai, kiváló tekintettel a magyar nyelv eredeti sajátosságaira. Prózai és versalak. Hangsúlyos és időmértékes verselés. Az írásművek felosztása, a prózai műfajok és a közeleti fogalmazványok. Irály- és verstani elemzések Arany Toldi-jának tárgyalása. Irálygyakorlatul : levelek, ok- és ügyiratok. Szavalatok.

Német verstan, jelesen : a szótagok mértéke, a verslábak és verssorok, a rim fajtái és nemei, a versszakok. A költői műfajok. Két hetenkint írásbeli dolgozat, részint szabadon, az olvasmányokból merítve.

A papság és császárság küzdelmei : a kereszties hadjáratok. D'Arc Johanna ; a Habsburgok a középkor végén. Spanyolország felszabadulása. Találmányok. A reformáció. A Habsburgok világbirodalma. A németalföldi szabadságharc. A 30 éves háberu, XIV. Lajos kora. Az angol forradalom, II. Frigyes, Nagy Péter. Az északamerikai szabadságharc. A francia forradalom. Napoleon. A német birodalom és az olasz királyság megalakulása.

Kapcsolatban a történeti tanítással az eddig tanultak ismétlő áttekintése és gyakorlása a térkép folytonos használata mellett.

A levegő és a víz elemeinek ismertetése. Elem és összetett test. Kristályok. Nemi fémes elemek és azoknak fontosabb vegyületei. A savak. A könnyű és nehéz fémek. Öntvény. Aljak. Sók. A szervetlen testek alaki természetani és vegytani tulajdonságai. Közettan és földtan. Szerves vegytanból : illó olajok- és gyanták, szénhidratok, a szeszes erjedés, az alkoholok, a savak, zsíradékok, festő anyagok, alkaloidok és fehérnye anyagok

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Gazdaságtan	2	Scholtz	Sebestyénne Stetina J. Gazdaságtan fels. leányiskolák számára
Számtan	2	Scholtz	Vajdaly: Számtan III.
Mértan	1	Scholtz	—
Írás	1	Mikolik	—
Rajz	2	Dittmann	—
Ének	2	Szőnyi	Szőnyi: Énekeskönyv.
Kézimunka	3	Kardeván Ida	—
Testgyakorlás	1	Scholtz	—
Francia nyelv (fakultative)	2	Erardné	Noel: Premiéres lectures française (Haladóknak)

IV. polgári

Osztályfőnök: — Klassenlehrer:

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Vallástan	2	Falvay	Bereczki S.: Ev. hit és erkölestan Egyházi énekek.
Magyar nyelv	3	Falvay	Novák Sándor: A magyar nemzet irod. ismertetése

T a n a n y a g

Alapfogalmak. A termelés főágai. A vagyonszerzés. A nő szerepe és hivatása a házi gazdaság vezetésében. A takarékoság fontossága. Költségvetés. A lakás, butorok, ruházat és élelmiszerek, azoknak beszerzése és eltartása. A háztartási munkák megosztása. A házi tűzhely szentsége.

Közönséges törtek. Olasz gyakorlat. Egyszerű és összetett hármas szabály törtekkel. A hazai pénzek és mértékek folytonos ismételése.

A három-, négy- és sokszög s a kör területének, s egyszerű szabályos testek térfogatának s felszínének ismertetése, illetve kiszámítása.

A magyar és német folyóírás gyakorlásán kívül a ronde-írással diszbetük

Sikéitményeknek rajzolása és festése különböző stylben, magyarázattal kísért táblai előrajzok nyomán.

A hangközök és lépcsők folytatólagos ismertetése és továbbgyakorlása. A skalák képzése és éneklése minden hangnemben. Két- és háromszólamu gyakorlatok és énekek. Chorálok.

Anyagisme és különféle kikészítési eljárás. Kötés és horgolás egyesítve. Asztalfutó könnyű rajzzal és himzőöltéssel. Csipkehorgolás. Betű-, színes és fehérhímzés. A fehérneműek készítéséhez szükséges mértékfelvétel. Szabásrajzok készítése.

Kanyarodások járásközben, csillagfelállítás. — Forgólépésjárás; csuszószökdelés. Botgyakorlatok. — Magas és távugrás. Zsámolyon átugrás, gyakorlatok gyűrűhínán: fordulattal, lábműködéssel felhuzódás; körhínán: futás és mérsékelt repülés; létrán: függeszkedés lóbálással; támfán: mellső és hátsó fekvő támasz. Játékok.

Értelmes olvasás és ennek alapján folytonos beszédgyakorlatok. Az egyszerű hűvitett mondat ismertetése, mondatrészei és beszédrészei elemzése. Verses és prózai darabok megtanulása. Copiek, nyelvtani gyakorlatok, dietéek és kis compositiók olvasmányok alapján. Beszédgyakorlatok a közéletből merített dolgok köréből.

I e á n y o s z t á l y .

Falvay Antal.

T a n a n y a g

Az apostoli hitvallás. A választanok. Erkölcstan. Biblia-olvasás. Egyház énekek.

Költői művek olvasása és esztetikai fejtegetése, szavalása és ezek alapján: a költői műfajok ismertetése és a kiváló magyar írók méltatása. Az irodalomtörténet vázlata. — Két hetenkint írásbeli dolgozatok leginkább az olvasmányokból merítve, a főalakok jellemrajzát adva, és fogalommagyarázatok, elmékedések.

Tantárgy	Heti óra szám	Tanító	Tankönyv
Németnyelv	3	Kardeván	Stohne : Lehrbuch der deutschen Literatur.
Történelem	3	Mikolik	Baróti-Csánki M. történ. és Csiky : Alkotmánytan
Földrajz	1	Scholtz	Emődi : Természettan és csül. földrajza
Számтан	2	Scholtz	Vajdafy : Számтан IV.
Könyvvitel	1	Mikolik	—
Természettan	3	Scholtz	Emődi : Természettan
Egészségтан	2	Bexheft	Csapódi-Gerlóczy : Egészségтani kézikönyv
Ének	2	Szőnyi	Szőnyi : Énekeskönyv
Rajz	2	Dittmann	—
Kézimunka	3	Kardeván Ida	—
Testgyakorlás	1	Scholtz	—
Francia nyelv	1	Erardné	Salarien : Francia olvasmányok

T a n a n y a g

A német irodalom-történet rövid vázlata. A klaszikus iskola kiváló tagjai: Klopstock, Lessing, Herder, Wieland, Goethe, Schiller életrajzai és egyes műveinek megismertése. Szavalatok. Két hetenkint egy írásbeli szabad dolgozat (Sprichwort-Erklärung, Schilderungen, Erläuterungen, Abhandlungen).

Magyarország története összefüggő előadásban a legrégebbi időtől fogva a legújabbig az alkotmányunk fontosabb intézményeire való tekintettel, a növéndékek nemzeti érzületének és jellemének fejlesztésére. Magyarország természeti és politikai földrajzának áttekintése.

Kapcsolatban a természettannal: A csillagászati földrajz elemei. A csillagok felosztása. Naprendszerünk. A föld és ábrázolása. Látókör, tetőpont. Földrajzi szélesség. A föld forgása és keringése. Nappálya. Nap-távol, napközel. Nap- és évszakok, téldövek A hold mozgása és fényváltásai. Nap- és holdfogyatkozás. Álló csillagok; csillagképek. Az egyes tűnemények magyarázata megfelelő földrajzi készülékek segítségével történik.

A százalékszámítás és alkalmazása. A láncszabály. A hazai és a legfontosabb külföldi pénznemek ismertetése és átszámítása. Egyszerű és összetett részarányos osztás. Vegyítésszabály. Arany- és ezüsttvényekre, vertpénzekre és állampénzpapírokra vonatkozó számítások. Gyakorlati példák kidolgozása táblán s fűzetben.

A könyvvitel fogalma és fontossága. Leltár (cselekvő, szenvedő és tiszta vagyon.) Pénztári jegyzékkel egyesített napló. Főkönyv. Nyersmérleg. Próbamérleg. Egyes tételek elhelyezése a naplóba és főkönyvbe.

A természettan alapfogalma. A testek általános tulajdonságai, azok halmozata. A hő és annak hatása. Hőmérő A szilárd, csepegős és terjen-gős testek egyensúlya és mozgása. A hangtan. A fénytán. A delejesség. A villamosság. Mindez kísérletek alapján magyarázva.

Az egészség és betegség fogalma. Az egészségre ható tényezők. A mozgás, érzés. Bőrrendszer. Érzékek. A légzés. A vérkeringés. A táplálkozás. Mérgezés. Rögtöni segély. Ragályozás. Sebfertőzés. Betegápolás. Az emberi szervezet egyes részeinek megóvására, ápolására és fejlesztésére vonatkozó szabályok. A testi nevelés főbb elvei.

Az énekhez szükséges ismeretek az összhangzattanból. Több szólamu női karok. Műdalok jeles dalszerzőktől. Kétszólamu chorálok.

Bevezetés a távlati rajzolása. Távlati rajzolása az egyenes vonalnak, síklapnak és egyszerű szögletes testeknek. A zsinharmonia ismertetése és síkékitmények rajzolása és festése. — Domboru gipszékitmények rajzolása körrajzban, majd árnyékolva.

A fehérneműek szabása, varrása. Áttört munka, műhímzés, csomózás, műfoltozás. Felső ruha szabása és varrása. Szabáskönyv készítése. Utasítás a kézimunkalapokban előforduló rajzok, minták, kézimunkák leszámlálására, utánzására.

A III. oszt. anyaga nagyobb kiterjedésben és nehezebbi összeköttetésben; a testgyakorlás tanításból kifolyó utasítások a gyakorlati életre.

Az előző osztályokban elsajátított ismeretek kiegészítése egyes olvasmányok tárgyi és alaki kezelése alapján. Kisebb levelek fogalmazása. Fordítás, beszéd- és szavazati gyakorlatok.

F) Tankönyveink.

F) Unsere Schulbücher.

Használt tankönyvek	Fü- osztály- ban	Leányosztály- ban
1. Bereczky S. Bibliatörténetek	II. III.	II. III.
2. Bereczky : Hit- és Erkölcstan	—	IV. polg.
3. Győry V. Luther kis kátéja	IV.	IV. el., I. s. II. p.
4. Pálffy kis egyháztörténete vagy Korcsek kleine Reformationsgeschichte	—	III. polg.
5. Bereczky Biblia ismertetés	—	I. II. polg.
6. Egyházi énekek ev. iskola számára	III. IV.	III. IV. I. II. polg.
7. Énekes könyv	III. IV.	I. II. III. IV. p.
8. Új testamentom v. egész biblia	IV.	IV. I. II. III. IV. p.
9. ABC- és olvasókönyv Péterfy és társaitól	I.	I.
10. Kurz S. Német ABC	II.	II.
11. Falvay és társai magyar-német olvasókönyve	II.	II.
12. Komáromy, Lakits s. t. olvasókönyve	III. IV.	III. IV.
13. Gyulay magyar olvasókönyv	—	I. II. polg.
14. Lehr Arany Toldija	—	III. polg.
15. Jausz Lesebuch I. II.	III. IV.	III. IV.
16. Jausz György német olvasókönyv polgári iskola számára I. II.	—	I. II. polg.
17. Komáromy, magyar nyelvtan	II.	II.
18. Bárány, Nyelvkönyv I. II.	III. IV.	III. IV.
19. Torkos L. Magyar nyelvtan	—	I. II. polg.
20. Wese'y Ö. Stylistika	—	III. polg.
21. Novák S. magyar nemz. irod. ismertetése	—	IV. polg.
22. Junghans Striker Sprachschule I. II.	II.—IV.	II—IV.
23. Bohm-Steinert kl. deutsche Sprachlehre	—	I. II. polg.
24. Dietlein Leitfaden d. Deutschen Litteratur- geschichte	III.	IV. polg.
25. Luttenberger számtani példatár	I.	I.
26. Füredi Számtani példatár	II. III.	II. III.
27. Emericzy Számtani példatár IV.	IV.	IV.
28. Vajdady Számtan I. II.	—	I. II. III. IV. polg.
29. Mikolik földrajza	III.	III.
30. Gáspár földrajza	IV.	IV.
31. Márki földrajza	—	I. II. III. polg.
32. Kogutovicz-féle iskolai atlasz	IV.	IV.
33. Német Magyarország hegy és vizrajzi térképe	—	I. polg.
34. Lange Cherven Földrajzi Atlasz	—	I. II. III. polg.
35. Ballagi K. és Nagy L. Magyarok története	IV.	IV.
36. Kozma, Világtörténelem	—	II. III. polg.
37. Baróti-Csánki, Magyarok története	—	IV. polg.
38. Csiky Alkotmánytan	—	IV. polg.
39. Csapody Egészségtan	—	IV. polg.
40. Emericzy-Somogyi természetrájsz	IV.	IV.
41. Emődi Természettan és csill. földrajz	—	IV. polg.
42. Fillinger Állattan I. II.	—	I. II. polg.
43. Szeeskay Növénytan I. II.	—	I. II. polg.
44. Rybár Vegytan és ásványtan	—	III. IV. polg.
45. Sebestyéné Stetina J. Gazdaságtan	—	III. polg.

H) Tanulóink számának táblázatos kimutatása.
H) Statistischer Ausweis über unsere Schullugend.

Osztály	A tanulók száma			V a l l á s					Anyanyelv				S z ü l e t é s i é v								Szüleik polgári állása					Tan-díj					
	beiratott	Ezek közül		ág. hitv.	ev. ref.	róm. kath.	gör. kel.	izraelita	magyar	német	tót	egyéb	1891	1890	1889	1888	1887	1886	1885	1884	1883	1882	1881	értelmiségi	kereskedő	iparos	földb. vagy bérliő	szem. szolgálattevő vagy szolgá	fizető	tandíjmentes	
		meghalt	elmaradt																												
I. fu	47	1	2	24	1	6	—	16	44	3	—	—	42	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	16	12	—	7	40	7
II. "	60	—	1	30	2	2	1	25	53	2	—	4	51	4	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	16	17	2	5	54	6
III. "	73	—	2	32	3	5	—	33	61	12	—	—	7	50	15	—	—	—	1	—	—	—	—	—	23	27	18	1	4	65	8
IV. "	83	—	1	37	3	7	2	34	77	4	2	—	1	6	67	6	2	—	1	—	—	—	—	—	39	25	18	—	1	74	9
Összesen fiuk	263	1	6	123	9	20	3	108	240	21	2	—	46	63	61	83	6	2	—	2	—	—	—	—	94	84	65	3	17	233	30
I. elemi leány	47	1	4	19	1	4	—	23	44	3	—	—	39	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	23	7	—	2	40	7
II. "	44	—	2	19	—	2	—	23	32	12	—	—	1	30	9	3	1	—	—	—	—	—	—	—	12	16	14	—	2	36	8
III. "	47	—	2	16	—	3	—	28	43	4	—	—	1	34	11	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8	28	10	1	—	40	7
IV. "	61	—	2	26	1	7	—	30	49	14	—	1	—	1	42	17	3	—	1	—	—	—	—	—	21	25	11	—	7	59	5
Összesen el. leány.	202	1	10	80	2	16	—	104	168	33	—	1	40	39	44	56	19	3	—	1	—	—	—	—	56	92	42	1	11	175	27
I. polg. leány	68	—	2	38	1	6	—	23	42	25	—	1	—	—	—	3	32	24	7	2	—	—	—	—	25	22	18	1	2	53	15
II. "	78	—	4	33	4	9	1	31	70	7	—	1	—	—	—	—	4	47	23	4	—	—	—	—	28	30	19	—	1	70	8
III. "	80	—	2	32	3	4	—	41	71	9	—	—	—	—	—	—	3	48	22	4	3	—	—	—	32	29	14	2	3	70	10
IV. "	60	—	2	21	—	6	—	33	54	5	1	—	—	—	—	—	—	6	24	22	6	2	—	—	18	22	12	2	6	48	12
Összes. polg. leány	286	—	10	124	8	25	1	128	237	46	1	2	—	—	—	3	36	74	84	52	26	9	2	103	103	63	5	12	241	45	
A tanulók főösszege	751	2	26	327	19	61	4	340	645	100	3	3	86	102	105	142	61	79	84	55	26	9	2	253	279	170	9	40	649	102	

J) K i m u t a t á s

a tanítás eredményéről a folyó tanév végén.

J) **Ausweis** über die diesjährigen Resultate des Unterrichts.

O s z t á l y	V i z s g á t t e t t ; g e p r ü f t w u r d e n ;										Főösszeg		
	rendes tanulóink közül ordendl. Schüler					magántanulók közül Privatschüler							
	Kitűnő I.	jeles II.	jó III.	elégéses IV.	elégtelen V.	összesen	Kitűnő I.	jeles II.	jó III.	elégéses IV.		elégtelen V.	összesen
I. elemi fiu.	19	16	7	2	—	44	10	3	—	—	—	13	57
II. elemi fiu.	20	16	12	11	—	59	8	3	1	—	—	12	71
III. elemi fiu.	15	29	20	5	2	71	4	1	1	—	—	6	77
IV. elemi fiu.	17	26	29	4	6	82	5	5	1	—	—	11	93
összesen fiuk	71	87	68	22	8	256	27	12	3	—	—	42	298
I. elemi leány	18	7	9	4	4	42	9	1	—	—	—	10	52
II. elemi leány	13	11	8	4	6	42	13	2	—	—	—	15	57
III. elemi leány	17	12	11	3	2	45	7	2	1	—	—	10	55
IV. elemi leány	15	19	17	8	3	62	7	1	—	—	—	8	70
összesen elemi nép- iskolai leány.	63	49	45	19	15	191	36	6	1	—	—	43	234
I. polgári leány	9	21	17	16	3	66	3	1	—	—	—	4	70
II. polgári leány	11	28	20	14	1	74	4	2	—	—	—	6	80
III. polgári leány	14	23	21	12	8	78	3	3	1	—	—	7	85
IV. polgári leány	15	21	12	8	2	58	3	2	1	—	—	6	64
összesen polgári iskola leány	49	93	70	50	14	276	13	8	2	—	—	23	299
Főösszeg	183	229	183	91	37	723	76	26	6	—	—	108	831

K) A tanulók névsora*.)

K) Namensverzeichnis der Schüler.

I-ső fosztály. — I. Knabenklasse.

1. Altlehner István, 1891. Bp. rk.	25. Metzger Károly, 1891. Bp. rk.
2. Bárány Pál, 1890. Bp. ágh. tdm.	26. Nagy Lajos, 1891. Bp. rk. †
3. Binder Agost, 1891. ágh.	27. Oestereicher Sándor, 1891. Bp. izr.
4. Dirner György, 1891. Bp. ágh.	28. Paulini Alfréd, 1891. Bp. ágh.
5. Elischer Farkas, 1891. Bécságh. tdm.	29. Peschka Endre, 1891. Bp. rk.
6. Fassler Emil, 1891. Bp. izr.	30. Schneider Frigyes, 1890. Bp. ágh.
7. Fehérvári Hugó, 1891. izr.	31. Schultz József, 1891. Bp. ágh.
8. Feistel Ede, 1891. Bp. ágh.	32. Schwartz Nándor, 1891. Bp. izr. km.
9. Fischer Géza, 1891. Bp. izr.	33. Sommer Dezső, 1891. Bp. izr.
10. Fränkel György, 1891. Bp. izr.	34. Szilárd Tivadar, 1891. Bp. izr.
11. Freislinger József, 1891. ágh. tdm.	35. Szirányi István, 1891. Bp. ágh. tdm.
12. Friedrich Loránt, 1891. ágh.	36. Ulbrich Gyula, 1891. Bp. ágh. tdm.
13. Friedrichsen Janos, 1891. Hamburg ágh.	37. Vörös József, 1889. Győr-Ujváros ágh. tdm. kim.
14. Fürth Emil, 1891. Bp. izr.	38. Wack Géza, 1891. Bp. ágh. mt.
15. Gerstenberger János, 1891. ágh.	39. Wanicsek László, 1891. Bp. ágh. tdm.
16. Glock Imre, 1890. Bp. ágh.	40. Weinwurm Vilmos, 1891. Bp. rk.
17. Hirschfeld Sándor, 1891. Bp. izr.	41. Weisz György, 1891. Bp. izr.
18. Hertkó Frigyes, 1891. Bp. ágh.	42. Weisz Jenő, 1891. Bp. izr.
19. Járítz Andor, 1891. Bp. rk.	43. Weisz Sándor, 1891. Bp. izr.
20. Klein Arthur, 1891. Bp. izr.	44. Woboril Károly, 1891. Bp. ág. tdm.
21. Kohn Lipót, 1891. Bp. izr.	45. Wolf Frigyes, 1891. Bp. izr.
22. Koós Imre, 1891. Bp. ágh.	46. Würtzler Viktor, 1891. ágh.
23. Massányi Gyula, 1891. Bp. ágh.	47. Zurányi Gyula, 1891. Bp. ágh.
24. Mayer József, 1891. Bp. ref.	

II-ik fosztály. — II. Knabenklasse.

1. Auer Albert, 1890. Bp. izr.	22. Klein István, 1890. Pécs, ágh. tdm.
2. Berger Ferencz, 1890. Bp. izr.	23. Kovács Ödön, 1890. Bp. ágh.
3. Biró Endre, 1890. Pusztá Kengyel, izr.	24. Krebs Ödön, 1890. Bp. ágh. tdm.
4. B ₁ m Döme, 1890. Bp. izr.	25. Lányi Ernő, 1890. Bp. izr.
5. Brandl Béla, 1890. Gödöllő izr.	26. Liné Albert, 1889. Bp. ágh. tdm.
6. Dübell Egon, 1890. Bécs, ágh.	27. Maléter Lajos, 1890. Bp. ágh.
7. Fabricius Béla, 1889. Bp. ágh.	28. Mangold Pál, 1890. Bp. izr.
8. Falb Gyula, 1889. Bp. ágh.	29. Maszarek Antal, 1889. Bp. ágh.
9. Fodor Gyula, 1890. Bp. izr.	30. Milosawlevits Spasoje, 1890. Bp. gk.
10. Freislinger Józ. 1888. Farkasfalv. ág.	31. Nikászy Alajos. 1890. Bp. ágh.
11. Freund Imre, 1890. Bp. izr.	32. Olbricht Béla, 1890. Bp. ágh.
12. Friedmann Ernő, 1890. Bp. izr.	33. Ondrejovich Béla, 1890. Bányon, ev. ref.
13. Frühwirth János, 1890. Bp. ágh.	34. Pajor Jenő, 1890. Bp. ágh.
14. Glücksthal Lajos, 1891. Selmezbánya, izr.	35. Partl Viktor, 1890. Tolna, rk. kim.
15. Hirsch József, 1890. Bp. izr.	36. Plan Jenő, 1890. Bp. izr.
16. Hollub János, 1890. Bp. rk.	37. Popper Hugó, 1890. Bp. izr.
17. Husz József, 1890. Bp. ágh. tdm.	38. Reinitz Ernő, 1890. Bp. izr.
18. Kálai Imre, 1890. Bp. izr.	39. Reissenberger János, 1890. Bp. ágh.
19. Kasper Róbert, 1890. Bp. ágh.	40. Rozgonyi György, 1890. Bp. izr.
20. Keresztesi Kár., 1890. Bp. ágh. tdm.	41. Salzer József, 1890. Bp. izr.
21. Kirchknopf Károly, 1890. Bp. ágh.	42. Saupe Ernő, 1890. Bp. ágh.

*) Rövidítések: ágh. = ágh. hitvallás; — ev. ref. = helvét hitv.; rk. = római katolikus; — gk. = görög-keleti; — izr. = izraelita; — tdm. = tandijmentes; — mt. = magántanuló; — kim. = kimaradt; — mh. = meghalt. †

43. Schulek György, 1890. Bp. ágh.
44. Seidl József, 1890. Bp. ágh.
45. Simon Kamill, 1890. Bp. ágh.
46. Simon Pál, 1890. Bp. ágh. tdm.
47. Stahel Ede, 1890. Bp. ev. ref.
48. Strem László, 1891. Bp. izr.
49. Szemián József, 1890. Bp. ágh.
50. Tolnai Ferencz, 1891. Bp. izr.
51. Tsuk Jenő, 1890. Bp. izr.

52. Vaisz Imre, 1890. Bp. izr.
53. Velten Ármin, 1890. Magdeburg, ágh.
54. Wertheimer Ervin, 1890. Bp. izr.
55. Wieland Frigyes, 1890. Bp. ágh.
56. Wisnovszky Mihály, 1890. Bp. ágh.
57. Wisinger Andor, 1890. Bp. izr.
58. Wunsch Frigyes, 1890. Bp. ágh.
59. Zala István, 1890. Bp. izr.
60. Zsigmondy Hugó, 1890. Bécs, ágh.

III. elemi fiosztály. — III. Knabenklasse.

1. Altstock Hugó 1889. Bp. izr.
2. Bártfai Elemér, 1889. Bp. ágh. tdm. kim.
3. Blau Kamillo, 1889. Bp. izr.
4. Brandt Gusztáv, 1888. Bp. ágh. kim.
5. Braun Aurél, 1889. Bp. izr.
6. Cserveuyánszky István, 1889. Bp. rk.
7. Eberhard Walter, 1889. Bp. Te-schen, ágh.
8. Eibenschütz Alajos, 1889. Bp. izr.
9. Florstedt Arno, 1884. Teuben (Szászorsz.) ágh.
10. Friediger Bernit, 1889. Bp. izr.
11. Gally János, 1889. Bp. ágh.
12. Goldberger Rezső, 1889. Bp. izr.
13. Haim Jakab, 1889. Bp. izr.
14. Halász Zsigmond, 1889. Bp. ev. ref.
15. Hamel Ernő, 1889. Bp. izr.
16. Heiling Kornél, 1888. Bp. rk.
17. Hertzka József, 1889. Karlsbad, izr.
18. Hirschfeld Kálmán, 1889. Bp. izr.
19. Jármay Zoltán, 1889. Bp. ágh.
20. Jureczky István, 1888. Bp. izr.
21. Kascho Pál, 1889. Kassel, ev. ref.
22. Keresztély Ernő, 1888. Bp. izr.
23. Kiss Samu, 1889. Bp. ágh.
24. Klein Miklós, 1888. Bp. Német-Boly, ágh. tdm.
25. Kogutowicz Lajos, 1889. Bp. rk.
26. Kramer Aladár, 1888. Bp. izr.
27. Kraus Pál, 1889. Bécs, izr.
28. Lederer Lipót, 1889. Bp. izr.
29. Legányi Lajos, 1889. Bp. ágh.
30. Lotter Ágost, 1889. Bp. ágh.
31. Löwy Emil, 1889. Bp. izr.
32. Lukats Károly, 1889. Bp. ágh.
33. Magaziner Gyula, 1889. Bp. izr.
34. Malin József, 1889. Bp. ágh.
35. Martiny Géza, 1889. Bp. ágh.
36. Mauksch Ernő, 1890. Bp. izr.

37. Medvegy Ferencz, Bp. ágh. tdm.
38. Mirth Dezső, 1888. Bp. ágh.
39. Müller Rezső, 1889. Bp. izr.
40. Neumann Gyula, 1888. Bp. izr.
41. Neumann Sándor, 1889. Bp. izr.
42. Nuof r Nándor, 1888. Bp. ágh.
43. Pálos Tibor, 1890. Bp. izr.
44. Pick Károly, 1889. Bp. izr.
45. Popper J. István, (külmagántauló). 1890. Bp. izr.
46. Reichenhaller Jenő, 1889. Bp. ágh.
47. Renk Félix, Gyula, 1889. Bp. ágh. tdm.
48. Renner Vilmos, 1889. Bp. ágh.
49. Rockstroh Frigyes, 1888. Bp. ágh.
50. Sadler Pál, 1889. Szt.-Endre (Fran-cziaorsz.) ágh.
51. Salzer Ármin, 1889. Bp. izr.
52. Sántha Lajos, 1889. Szász-Máté, rk.
53. Sárffy Lajos, 1889. Bk. ágh.
54. Schneider István, 1889. Bp. ágh. tdm.
55. Schuster István, 1888. Bp. ágh.
56. Schuster Vilmos, 1889. Bp. ágh.
57. Schwarz Miklós, 1839. Bp. izr.
58. Simon Vilmos, 1889. Bp. ágh. tdm.
59. Somogyi István, 1888. Bp. ágh. tdm.
60. Steinitz Dezső, 1890. Arad, izr.
61. Stessel Béla, 1889. Bp. ágh.
62. Szabó József, 1889. Túrkeve, ev. ref.
63. Szepessi György, 1889. Bp. izr.
64. Szimon Gyula, 1889. Bp. rk.
65. Terray Gyula, 1889. Szarvas, ágh.
66. Tóth Árpád, 1888. Bp. ágh. tdm.
67. Tsuk Imre, 1888. Bp. izr.
68. Va-adi Ottó, 1889. Bp. izr.
69. Wahl Rezső, 1890. Bp. izr.
70. Weisz József, 1889. Bp. izr.
71. Wellis Alfréd, 1890. Bp. izr.
72. Werkner Ödön, 1889. Bp. izr.
73. Zsilinszky Mihály, 1889. Békés-Csaba, ágh.

IV. fiosztály. — IV. Knabenklasse.

1. Agoraszto Miklós, 1889. Bp. gk.
2. Baltzer Ferencz, 1888. Bp. ágh. tdm.
3. Baros Gyula, 1888. Siklós, izr.
4. Beuthe Ágost, 1883. Majnai Frankfurt, ágh.
5. Binder Mihály, 1888. Bp. ágh.
6. Bihari Imre, 1888. Bp. izr.
7. Blassek Vilmos, 1887. Bécs, rk.
8. Diamant Gyula, 1888. Bp. izr.
9. Dirner Miklós, 1888. Bp. ágh.
10. Dübell Herbert, 1888. Bécs, ágh.
11. Erdélyi Mihály, 1888. Bp. ágh.
12. Fejér Imre, 1889. Bp. izr.
13. Fischer Andor, 1888. Bp. izr.
14. Fischer Edvin, 1888. Bp. ágh.
15. Forberger Fer., 1888. Pápa, ágh. tdm.
16. Frankl Frigyes, V., 1888. Bp. izr.
17. Földiák Frigyes, 1888. Bp. izr.
18. Friedenthal Pál, 1888. Bp. izr.
19. Faragó Kornél, 1888. Bp. izr.
20. Garay János, 1888. Bp. ev. ref.
21. Gerstenberger Frigyes, 1888. Bp. ágh.
22. Goldenberg Bódeg, 1888. Bécs ágh.
23. Harányi Zoltán, 1888. Nagy-Kanisza, izr.
24. Hertzka Jenő, 1888. Bp. izr.
25. Hirschfeld Alfréd, 1888. Bp. izr.
26. Hirsch Robert, 1888. Bécs, izr.
27. Horner Jenő, 1889. Bp. izr.
28. Horváth László, 1888. Bp. ev. ref.
29. Hüttl Károly, 1883. Bp. rk.
30. Jurenák Ferencz, 1888. Tisza-Földvár, ágh.
31. Izák Dániel, 1888. Bp. ágh. tdm.
32. Kálmán Miklós, 1888. Bp. ágh.
33. Keleti Leó, 1888. Bp. izr.
34. Krempels Béla, 1888. Bp. ágh. tdm.
35. Kéhrling Alfréd, 1888. Szepes-Szombat, ágh.
36. Kolmer Vilmos, 1888. Bp. ágh.
37. Kurucz Károly, 1888. Bp. rk.
38. Kopitl Béla, 1888. Bp. izr.
39. Landsmann Ernő, 1888. Prága, izr.
40. Laufer István, 1888. Bp. izr.
41. Leszlényi Alfréd, 1889. Győr, izr.
42. Löwy Kornél, 1887. Bp. izr.
43. Marek Józsa, 1888. Szepes-Ófalu, izr.
44. Menner Tibor, 1888. Bp. ágh.
45. Mikolik László, 1888. Bp. ágh. tdm.
46. Milosawljevics Radó, 1888. Bp. gk.
47. Markos Olivér, 1888. Bp. rk.
48. Matuska Miklós, 1888. Bp. ágh.
49. Nagel Pál, 1888. Bp. izr.
50. Nuofcr Lajos, 1886. Bp. ágh.
51. Olbricht Vilmos, 1890. Bp. ágh.
52. Petánovits József, 1888. Bp. rk.
53. Politzer Tibor, 1888. Bp. izr.
54. Práger Brúnó, 1884. Bécs, izr.
55. Prager Pál, 1887. Bécs, izr.
56. Roger Marczell, 1888. Bp. izr.
57. Schelken Béla, 1887. ágh. tdm.
58. Scherer Lajos, 1887. Cservenka, ágh.
59. Schütze Kurt, 1888. Bp. ágh.
60. Scharff Gyula, 1888. Bp. rk.
61. Schwartz Géza, 1888. Bp. izr.
62. Seifert Henrik, 1887. Bécs, rk. km.
63. Seligmann Árpád, 1889. Bp. ágh.
64. Schwartz Jenő, 1889. Pusztá-Merítő, izr.
65. Stóry Ernő, 1888. Bp. ágh.
66. Sensel Lajos, 1888. Ocsova, ágh. tdm.
67. Techel Vilmos, 1888. Bp. ágh.
68. Vetsey István, 1888. Bp. ágh.
69. Vetter Ödön, 1888. Bp. ágh.
70. Walkó Loránd, 1888. Bp. ágh.
71. Weiss Tivadar, 1888. Bp. ev. ref.
72. Weiss János, 1888. Bp. izr.
73. Weiss Lajos, 1888. Bp. izr.
74. Weiler József, 1888. Bp. ágh.
75. Wellis Egon, 1888. Bp. izr.
76. Wertheimer Hugó, 1888. Bp. izr.
77. Wiegner Ervin, 1888. Bp. ágh.
78. Wolfner György, 1888. Bp. izr.
79. Würsching Dezső, 1888. Bp. ágh. tdm.
80. Würsching Emil, 1886. Bp. ágh. tdm.
81. Würzler Béla, 1888. Bp. ágh.
82. Zeichán János, 1888. Bp. ágh.
83. Zsigmond Jenő, 1888. Bp. ágh.

I-ső leányosztály. — I. Mädchenklasse.

1. Alszeghy Olga 1891. Leányfalu r. k. 2. Bártfay Ilona 1890. Bp. ág. tdm. 3. Burose Ilse 1890. Halle a. d. Saale. ág. 4. Diamant Paula 1891. Bp. izr. 5. Eberhard Edda 1891. Teschen. ág. 6. Eisner Alixe 1891. Szeged izr. 7. Emeritzky Kamilla 1890. Mennhard. ág. 8. Földiák Boriska 1891. Bp. izr. 9. Fürst Aranka 1891. Bp. izr. 10. Gescheit Margit 1891. Bp. izr. 11. Glasner Irén 1891. Bp. izr. 12. Guttman Olga 1891. Bp. izr. 13. Hajós Margit 1891. Bp. izr. 14. Heiling Francziska 1890. Bp. r. k. 15. Jureczky Emilia 1891. Bp. ág. 16. Jurenák Gizella 1891. Tisza-Nagy-Rév. ág. mv. 17. Kálai Sarolta 1891. Bp. izr. 18. Klemm Klára 1890. Bp. ág. kim. 19. Köszegi Erzsébet 1891. Bp. izr. 20. Krzyminsky Margit 1891. Bp. izr. 21. Lippner Margit 1891. Bp. izr. 22. Lotter Elza 1891. Bp. ág. mv. 23. Martiny Vilma 1891. Bp. r. k. † 24. Mautner Stefánia 1891. Bp. izr.	25. Müller Mariska 1891. Bp. ág. 26. Nagy Klára 1891. Bp. rk. 27. Paulus Gertrud 1891. Teschen. ág. tdm. 28. Póczak Mariska 1891. Bp. ág. 29. Podvinecz Margit 1891. Kassa. izr. 30. Pomózi Margit 1891. Bp. ág. tdm. 31. Popper Olga, 1891. Bp. izr. 32. Rechterisz Mariska 1891. Bp. ág. 33. Reis Adél 1890. Bp. izr. 34. Roger Ella 1891. Bp. izr. 35. Rosenberg Emma 1891. Bp. izr. 36. Scholtz Aranka 1891. Bp. ág. tdm. 37. Seidl Emma 1891. Bp. ref. 38. Simon Irma 1891. Bp. ág. tdm. 39. Steirer Rózi 1891. Bp. izr. 40. Strem Ilona 1892. Bp. izr. 41. Szalay Stefánia 1891. Bp. izr. 42. Takács Mariska 1891. Bp. ág. kim. 43. Urai Irén 1891. Bp. izr. 44. Vozarik Hermin 1840. Mako ág. tdm. kim. 45. Wachtel Edith 1891. Bp. izr. 46. Wieland Vilma 1891. Bp. ág. 47. Würsching Elza 1890. Bp. ág. tdm. kim.

II leányosztály. — II. Mädchenklasse.

1. Bárány Irma, 1890. Bp. ágh. tdm. 2. Baron Erzsike, 1890. Bp. izr. 3. Baumwald Mariska, 1890. Bp. izr. 4. Bergerhof Irma, 1889. Bp. ágh. 5. Bundschuh Gizella, 1890. Sárvár, ágh. tdm. 6. Deutsch Gizella, 1890. Bp. izr. 7. Dillmont Tosca, 1889. Krakkó, rk. 8. Divald Aranka, 1889. ágh. kim. 9. Dübél Hilda, 1891. Bécs, ágh. 10. Ebenhöh Erna, 1889. Bp. ágh. tdm. kim. 11. Eisler Alice, 1890. Bp. izr. 12. Engel Ella, 1888. Bp. izr. 13. Engel Kamilla, 1889. Bp. izr. 14. Fischer Lili, 1888. Bp. ágh. 15. Fränkel Alice, 1890. Bp. izr. 16. Grübel Mariska, 1890. Bp. ágh. 17. Kalledey Margit, 1890. Bp. izr. 18. Kohn Hilda, 1890. Bp. izr. 19. Koppel Erzsébet, 1890. Bp. izr. 20. Lázár Margit, 1890. Bp. izr. 21. Legányi Ilonka, 1890. Bp. ágh. 22. Lepter Ilonka, 1890. Bp. ágh.	23. Markusz Irén, 1890. Bp. izr. 24. Messinger Ilona, 1890. Bp. izr. 25. Müller Ilonka, 1890. Bp. rk. 26. Nagel Lili, 1889. Bp. izr. 27. Neumann Elza, 1890. Bp. izr. 28. Paulusz Emilia, 1889. Teschen, ágh. tdm. 29. Paulusz Lujza, 1888. Teschen, ágh. tdm. 30. Pölöskey Erzsébet, 1890. Bp. ágh. tdm. 31. Pool Vilma, 1890. Bp. ágh. 32. Salberg Olga, 1890. Szt.-Péterv., ágh. 33. Salczér Erna, 1887. Bp. izr. kim. 34. Schiffer Margit, 1890. Bp. izr. 35. Schoditsch Ilonka, 1890. Bp. ágh. 36. Schwertner Margit, 1889. Bp. ágh. 37. Sommer Aranka, 1889. Bp. izr. 38. Somogyi Anna, 1890. Bp. ágh. tdm. 39. Spitzer Jolán, 1890. Bp. izr. 40. Stern Melanie, 1890. Bp. izr. 41. Stettner Margit, 1890. Bp. izr. kim. 42. Theil Katicza, 1890. Bp. ágh. tdm. 43. Tichó Margit, 1890. Bp. izr. 44. Wachtel Elza, 1889. Bp. izr.

III. elemi leányosztály. — III. Mädchenklasse.

1. Altheim Margit 1889. Bp. ág. h. tm. 2. Barber Gizella 1889. Bp. izr. 3. Bárány Róza 1889. Bp. ág. h. tm. 4. Berényi Erzsike 1889. Bp. izr. 5. Ehrenstein Stella 1889. Bp. izr. 6. Elkán Irén 1889. Bp. izr.	7. Fischer Margit 1888. Bp. izr. 8. Flittner Rózi 1889. Bp. ág. h. 9. Frees Katinka 1888. Bp. ág. h. 10. Freud Gizella 1889. Bp. izr. 11. Friedrichsen Antonia 1888. Hamburg ág. h. kn.

12. Gaedicke Sarolta 1888. Berlin ág. h. 13. Glaser Frida 1889. Bp. izr. 14. Góbi Mariska 1889. Bp. ág. h. tm, 15. Hamburger Rózsika 1889. Bp. izr. 16. Horner Elvira 1889. Bp. izr. 17. Kadelburger Olga 1889. Bp. izr. 18. Kéler Ilonka 1888. Bp. ág. h. 19. Keresztosi Viktória 1888. Bp. ág. h. tm. 20. Klivényi Erzsike 1889. Bp. r. k. 21. Kramer Rózsika 1889. Bp. izr. 22. Krzyminski Valeria 3889. Bp. izr. 23. Kupfer Renée 1889. Bp. izr. 24. Lányi Gizella 1889. Bp. izr. 25. Lázár Lujza 1887. Szepes-Béla ág. h. tm. 26. Lichy Mariska 1888. Bp. ág. h. tm. 27. Lissauer Stefania 1889. Bécs izr. 28. Litzmann Otília 1889. Bp. izr. 29. Mautner Gizella 1889. Bp. izr.	30. Messer Teréz 1889. Szatmár izr. 31. Neumaun Alice 1889. Bp. izr. 32. Oblath Ilonka 1889. Bp. izr. 33. Ponger Mariska 1889. Bp. izr. 34. Preisz Irén 1888. Bp. ág. h. 35. Rajcs Mariska 1889. Szepi-Szent-György rk. km. 36. Safáry Mariska 1889. Nagy-Szöllős 37. Steiner Ibolyka 1889. Bp. izr. 38. Steiner Ilonka 1889. Bp. izr. 39. Subáky Margit 1889. Bp. izr. 40. Szalay Margit 1839. Bp. izr. 41. Szántó Melania 1889. Bp. izr. 42. Szemian Erzsike 1888. Bp. ág. h. 43. Szirányi Jolán 1889. Bp. ág. h. tm. 44. Weil Edith 1889. Bp. izr. 45. Weinberger Irén 1888. Bp. ág. h. 46. Weisz Alice 1889. Bp. izr. 47. Zirner Lili 1888. Bp. izr.

IV. elemi leányosztály. — IV. Mädchenklasse.

1. Abeles Aranka 1887. Bp. izr. 2. Alszeghi Feriko 1887. Bp. r. k. 3. Baros Ella 1887. Berement. izr. 4. Bertók Irma 1888. Bp. ág. ev. 5. Braun Margit 1888. Bp. izr. 6. Bundschuh Margit 1888. Sárvár, ág. ev. tdm, 7. Cristofani Melitta 1888. Hale a. d. S. ág. ev. 8. Draskovits Elma 1888. Bp. r. k. 9. Engel Elza 1888. Bp. izr. 10. Fabricius Edith 1888. Bp. rk. 11. Fecht Elza 1888. Bp. ág. ev. 12. Fejér Margit 1888. Bp. izr. 13. Flöthmann Margit 1887. Bp. ág. ev. 14. Filiczky Jolán 1887. Bp. ág. ev. kim. 15. Gömöry Irén 1888. Bp. ág. ev. 16. Grossmann Giza 1884. Bp. izr. 17. Guttmann Margit 1888. Bp. izr. 18. Halász Margit 1888. Nagy-Kőrös ev. ref. 19. Hintz Irma 1888. Bp. ág. ev. 20. Hirsch Terka 1888. Imbriovetz. izr. 21. Hollub Ágosta 1888. Budafok. r. k. 22. Horváth Jerta 1888. Bp. ág. ev. 23. Husz Gizella 1886. Bp. ág. ev. tdm. 24. Károlyi Gizella 1888. Bp. ág. ev. 25. Kaufmann Ilonka 1888. Bp. izr. 26. Keresztély Marianne 1887. Bp. izr. 27. Klein Magda 1889. Bp. izr. 28. Klein Stefi 1888. Bp. izr. 29. Klement Emilia 1888. Bp. r. k. 30. Koob Margit 1887. Bp. ág. ev. 31. Koós Margit 1887. Bp. r. k. 32. Koppstein Róza 1888. Siófok izr.	33. Kriegler Paula 1886. Bp. izr. 34. Legányi Ida 1888. Bp. ág. ev. 35. Loschitz Juliska 1888. Bp. izr. 36. Maric-ek Irma 1887. Bp. ág. ev. tdm 37. Mautner Bösko Bp. 1888. izr. 38. Mayer Margit 1886. Bp. ág. ev. 39. Milhofer Margit 1888. Bp. izr. 40. Mintz Stella 1888. Bp. izr. 41. Muhr Emilia 1887. Bp. ág. ev. 42. Neuman Etelka 1887. Batum r. k. kim. 43. Pálos Angela 1888. Bp. izr. 44. Piek Margit 1888. Bp. izr. 45. Ponger Olga 1888. Bp. izr. 46. Pollák Evelin 1888. Bp. izr. 47. Pollák Gizella 1888. Bp. izr. 48. Pollák Margit 1887. Bp. izr. 49. Preisz Gizella 1887. Bp. ág. ev. 50. Rechterisz Aranka 1887. Bp. ág. ev. 51. Rockstroh Elevelnora 1887. Eibensstock ág. ev. 52. Schleifer Elza 1888. Bp. izr. 53. Schneider Emma 1888. Bp. ág. ev. tdm. 54. Schneider Fanny 1888. Bp. ág. ev. 55. Schulek Irén 1888. Bp. ág. ev. 56. Schulek Irma 1888. Bp. ág. ev. 57. Schwarz Mariska 1888. Kecskemét izr. 58. Silberberg Olga 1888. Bp. izr. 59. Stadler Kamilla 1888. Bp. izr. 60. Szeip Vilma 1887. Bp. ág. ev. tdm. 61. Textoris Elza 1888. Bp. ág. ev. 62. Urai Aranka 1887. Bp. izr. 63. Velencei Edith 1888. Bp. ág. ev. 64. Weisz Stefi 1888. Bp. izr.

Polgári leányiskola.

Mädchen-Bürgerschule.

I-ső polg. leányosztály. — I. Bürger-Mädchenklasse.

1. Adler Aranka, 1886. Bp. izr. 2. Baján Matild, 1885. Bp. ágh. 3. Balog Emma, 1887. Bp. rk. 4. Bányász Józsa, 1886. Bp. ágh. tdm. 5. Báthory Ilonka, 1887. Bp. rk. kim. 6. Biró Ilonka, 1887. P.-Kengyel, izr. 7. Bíró Teréz, 1885. Királyfalva, ágh. tdm. 8. Blockner Vilma, 1888. Bp. izr. 9. Bretz Ilonka, 1886. Felek, ágh. 10. Conrad Margit, 1886. Serajevo, ágh. 11. Dillmont Elza, 1888. Krakkó, rk. 12. Dübüll Klára, 1886. Bécs, ágh. 13. Fisch Blanka, 1886. Bécs, izr. 14. Fischer Sárka, 1887. Bp. ágh. 15. Herzsó Hilda, 1886. Selmece, ágh. 16. Gestetner Sar., 1886. Budrovác, izr. 17. Glock Erzs. 1885. Bp. ágh. 18. Gregersen Astrid, 1887. Bp. ágh. 19. Hahn Valéria, 1886. Brünn, ágh. 20. Hamel Margit, 1887. Bp. izr. 21. Häntze Margit, 1885. Spandau, ágh. 22. Horváth Jolán, 1887. Bp. rk. 23. Irgang Viktoria, 1887. Bp. ágh. tdm. 24. Janisch Katicza, 1886. Bp. ágh. 25. Kende Margit, 1887. Bp. izr. 26. Keresztesi Irén 1887. Bp. ágh. tdm. 27. Kirchknopf Mariska, 1887. Bp. ágh. 28. Klein Aranka, 1881. Bp. izr. 29. Klivényi Etelka, 1888. Bp. rk. 30. Kokály Margit, 1886. Bp. ágh. tdm. 31. Korponay Ilona, 1885. Gyömrő, ágh. 32. Köszegi Irma, 1887. Bécs, izr. 33. Leszlényi Anna, 1887. Győr, izr. 34. Ligeti Mariska, 1887. Bp. izr. 35. Lindenbaum Margit, Bp. izr. 36. Márkus Erzs. 1887. Bp. izr.	37. Mezey Margit, 1887. Dévaványa, izr. 38. Müller Ágosta, 1887. Bp. ev. ref. 39. Nagel Margit, 1887. Bp. izr. 40. Némethi Aranka, 1886. Bp. ág. tdm. 41. Oberländer Berta, 1886. Bp. ágh. tdm. 42. Pammer Margit, 1886. Likócspuszta, ágh. tdm. 43. Rayszky Emma, 1887. Bp. ágh. 44. Ranschburg Frida, 1885. Bp. izr. 45. Reidner Ágosta, 1887. Bp. ágh. tdm. 46. Rodowicz Ilona, 1887. Bp. ágh. 47. Rodowicz Sarolta, 1887. Bp. ágh. 48. Rudnay Margit, 1886. Beje, ágh. tdm. 49. Schenk Ludmilla, 1885. Bp. ágh. 50. Schmidl Erzsébet, 1887. Bp. ágh. 51. Schoditsch Karolin. 1887. Bp. ágh. 52. Schusztál Gizella, 1884. Bp. ágh. tdm. 53. Schütze Anna, 1887. Bp. ágh. 54. Schwarcz Olga, 1887. Bp. izr. 55. Schwarcz Sarolta, 1886. Bp. izr. 56. Singer Anna, 1887. Eszék, izr. 57. Spenlinger Aloizia, 1886. Bp. ágh. 58. Steiner Gizella, 1887. Bp. izr. 59. Tixier Olga, 1886. Muraszombat, rk. 60. Vailaszky Sarolta, 1886. Kerepes, ág. 61. Waldmann Livia, 1886. Bp. izr. 62. Weil Alice, 1886. Bp. izr. 63. Weiler Jolán, 1887. Bp. ágh. tdm. 64. Weisz Lili, 1886. Bp. izr. 65. Woboril Paula, 1886. Bp. ágh. 66. Wurm Erzsébet, 1886. Tolna-Bikács, ágh. tdm. 67. Zahnstecher Erzsébet, 1884. Chotin, ágh. tdm. kim. 68. Zahnstecher Fanni, 1887. Odessa, ágh. tdm. kim.

II-ik polg. leányosztály. — II. Bürger-Mädchenklasse.

1. Altheim Józsa, 1886. Bp. ágh. tdm. 2. Altstock Irén, 1885. Bp. izr. 3. Balogh Blanka, 1886. Bp. ágh. 4. Breitner Olga, 1886. Bp. izr. 5. Bucsovski Kornélia, 1885. Bp. ágh. 6. Détshy Stefánia, 1885. Bp. izr. 7. Dorits Olga, 1886. Bp. rk. 8. Drinóczy Katalin, 1884. Szent-Lőrincz, ágh. tdm. 9. Fiedler Irén, 1886. Bp. ágh. 10. Fischer Elza, 1885. Bp. ágh. 11. Földiák Alice, 1886. Bp. izr. kim. 12. Freiwillig Dóra, 1886. Gödöllő izr. 13. Fuchs Mariska, 1886. Bp. ágh. tdm. 14. Gerzsó Ilona, 1886. Bp. ágh.	15. Glücksthal Margit, 1886. Selmecebánya, izr. 16. Grosz Valeria, 1885. Kolozsvár rk. 17. Guttmann Vilma, 1887. Bp. izr. 18. Hajts Emma, 1886. Bp. ágh. 19. Hamarák Vilma, 1884. Bp. rk. 20. Hauser Margit, 1886. Losoncz, ágh. 21. Hesz Jolán, 1886. Bp. izr. 22. Hilf Vilma, 1886. Bp. izr. 23. Hoffmann Alice, 1885. Bp. izr. 24. Jancsics Anna, 1887. Bp. rk. 25. Jármái Renée, 1887. Bp. izr. 26. Jónás Juliska, 1884. Bp. ágh. 27. Kadelburger Alice, 1886. Bp. izr. 28. Kaiser Kati, 1885. Sz.-György, ágh.

29. Kassai Erzsébet, 1885. Bp. izr. 30. Kaszaniczky Irma, 1886. Bp. ág.tdm. 31. Klemp Margit, 1885. Bp. ágh. 32. Klemp Mariska, 1886. Bp. ágh. 33. Klivényi Aranka, 1885. Bp. rk. 34. Klivényi Ilona, 1886. Bp. rk. 35. Kolmer Gabriella, 1885. Bp. ágh. 36. Koob Irma, 1886. Bp. ágh. 37. Kontor Ilona, 1886. Bp. ágh. tdm. 38. Kurucz Margit, 1886. Bp. ágh. 39. Kusnierik Kar., 1886. N.-Röcze, ágh. 40. Landsmann Ersi, 1885. Prága, izr. 41. Langheim Irma, 1886. Bp. izr. 42. Mandl Rózsa, 1886. Bp. izr. kim. 43. Menesdorfer Gizella, 1885. Bp. ágh. 44. Messinger Elza, 1886. Bp. izr. 45. Milosawlewits Zorka, 1885. Bp. gk. 46. Negler Miliczka, 1885. Bp. rk. 47. Öchsln Anna, 1886. Bp. ev. ref. 48. Okolicsányi Mariska, 1886. Bp. ágh. 49. Paulini Leona, 1886. Bp. ágh. 50. Pollák Rózsa, 1886. Bp. izr. 51. Popper Ilona, 1886. Losoncz, izr. 52. Posszert Lydia, 1884. Bp. rk. 53. Redlich Szidonia, 1887. Bp. izr. 54. Rihá Erzsébet, 1885. Bp. ágh. tdm.	55. Roháts Mariska, 1885. Bp. ágh. 56. Rothausner Emilia, 1886. Bécs, izr. 57. Scheer Irén, 1885. Bp. izr. 58. Schmidl Sarolta, 1885. Bp. ágh. 59. Schneider Irma, 1886. Bp. ágh. tdm. 60. Schwarz Juliska, 1886. Kecskemét, izr. 61. Schwarz Magda, 1886. Bp. izr. 62. Stadler Blanka, 1886. Bp. izr. 63. Stegmüller Emma, 1885. Bp. ágh. 64. Stein Magda, 1886. Bp. izr. 65. Steiner Mariska, 1886. Bp. izr. 66. Stern Sarolta, 1886. Bp. izr. 67. Stessel Emilia, 1885. Bp. ágh. 68. Stiller Ilona, Bp. ágh. 69. Szántó Margit 1886. Kalocsa, izr. 70. Szendrei Margit, 1886. Bp. rk. 71. Szigethy Gabriella, 1886. Kassa, ev. ref. tdm. 72. Takács Juliska, 1886. Bp. ev. ref. 73. Támedly Jolán, 1886. Bp. ev. ref. kim. 74. Ungar Margit, 1886. Bp. izr. kim. 75. Urász Rózsa, 1886. Bp. ágh. 76. Vetsey Gizella, 1886. Bp. ágh. 77. Vetsey Vilma, 1885. Bp. ágh. 78. Witz Elvira, 1886. Bp. izr.

III-ik polg. leányosztály. — III. Bürger-Mädchenklasse.

1. Auspitz Olga, 1886. Bp. izr. mt. 2. Azary Luiza, 1885. Bp. ágh. 3. Biró Mariska, 1885. P.-Kengyel izr. 4. Bittlingmayer Karolin, 1883. Bp. ágh. 5. Bloch Olga, 1884. Bp. izr. 6. Branll Aranka, 1885. Bp. izr. 7. Brüller Teréz, 1885. Bp. izr. 8. Chrapek Mariska, 1885. Bp. ágh. tdm. 9. Csáky Rózsa, 1882. Bp. ágh. 10. Csehál Hermin, 1885. Mária Almás ágh. tdm. 11. Eichenwald Malvin, 1882. Csáca izr. 12. Elsass Irma, 1885. Brünn, izr. 13. Engel Jolán I. 1885. Bp. izr. 14. Engel Jolán II. 1884. Bp. izr. 15. Engel Rózsa, 1885. Bp. izr. 16. Feuer Ella, 1885. Szabadka, izr. 17. Fischer Alice, 1885. Bp. izr. 18. Fleischer Ilona, 1885. Bp. ágh. tdm. 19. Fuchs Irén, 1884. Bp. ágh. tdm. 20. Glück Irén, 1885. Bp. izr. 21. Golian Margit, 1884. Govasdia. ágh. 22. Grünmann Laura, 1885. Rozsnyó, izr. 23. Guttmann Hedvig, 1885. Bp. izr. 24. Haaz Ilona, 1885. Bp. izr. 25. Hertzka Józsa, 1885. Bp. izr. 26. Husz Rózsa, 1884. Bp. ágh. tdm. 27. Ipolyi Margit, 1885. Debreczen, izr. 28. Kammer Ella, 1885. Gablonz, izr. 29. Kern Margit, 1885. Bp. ágh. 30. Klampfer Ilona, 1885. Bp. ágh.	31. Klein Olga, 1885. Bp. izr. 32. Koczor Aranka, 1884. Szeged, rk. 33. Kovács Erzsébet, 1885. Gömör-Panyit, ágh. 34. Kövér Ida, 1884. Ujpest ev. ref. tdm. 35. Krausz Aranka, 1883. Bp. izr. kim. 36. Krausz Erzsébet, 1885. Bp. izr. 37. Krebsz Rózsa, 1885. Bp. ágh. tdm. 38. Lip'tay Aranka, 1885. Bp. rk. 39. Liszkay Anna, 1884. Selmeczbánya ágh. tdm. 40. Loschitz Alice. Bp. izr. 41. Lotter Berta, 1885. Bp. ágh. 42. Löwentritt Böske, 1885. Bp. izr. 43. Löwi Alice, 1885. Bp. izr. 44. Mandl Kornélia 1885. Bp. izr. 45. Mandl Margit, 1884. Bp. izr. 46. Mangold Rózsa, 1886. Bp. izr. 47. Márkus Boriska, 1885. Bp. izr. 48. Naeter Elza, 1884. Bp. ágh. 49. Nagel Rózsa, 1884. Bp. izr. 50. Nemschitz Gizella, 1885. Bp. izr. 51. Neumann Irma, 1885. Bp. rk. 52. Obstgarten Márta, 1884. Bécs, ágh. 53. Obstgarten Stefánia, 1886. Bécs, ágh. 54. Papp Edit, 1884. Alsó-Tátrafüred, ágh. kim. 55. Pásztor Irén, 1884. Bp. ágh. 56. Perlesz Sarolta. 1885. Bp. izr. 57. Pollák Alice, 1885. Bp. izr. 58. Pollák Frida, 1885. Bp. izr.

59. Preisz Emma, 1884. Bp. ágh.	70. Süss Emma, 1883. Marburg, ágh.
60. Radvány Mariska, 1884 Bp. ágh.	71. Szeip Aranka, 1884. Bp. ágh. tdm.
61. Reidner Hermin, 1883. Bp. ágh.	72. Szirányi Irma, 1884. Bp. ágh.
62. Rosenberg Irén, 1885. Bp. izr.	73. Törék Margit, 1885. Tiszolcz ágh
63. Rosenberg Margit, 1885. Bp. izr.	74. Urbán Lenke, 1885 Bp. izr.
64. Rosenthal Frida, 1884. Lipcse, ágh.	75. Vinkovics Eleonora, 1885. Bp. ev.ref.
65. Schlesinger Alice, 1885. izr.	76. Vitális Irén, 1882. Versecz, ágh.
66. Silberberg Margit, 1885. Bp. izr.	77. Weiler Emma, 1885. Bp. ágh. tdm.
67. Stahel Frida, 1885. Bp. izr.	78. Weisz Renée, 1885. Bp. izr.
68. Subáky Ilona, 1885. Bp. rk.	79. Wollák Margit, 1884. Bp. izr.
69. Suhajdy Klémentin, 1885. Bp. ágh.	80. Wölfel Etelka, 1884, Bazin. ágh.

IV-ik polg. leány-osztály. — IV. Bürger-Mädchenklasse.

1. Altmann Etelka, 1883. Bécs, izr.	31. Kubias Valéria, 1883. Klostergrab, rk.
2. Baner Aranka, 1885. Bp. izr.	32. Kund Mariska, 1884. Bp. ágh. kim.
3. Balzsanka Vilma, 1883. Bp. ágh.	33. Langer Emilia, 1883. Bp. ágh.
4. Borsodi Olga, 1883. Sándorháza, izr.	34. Lux Ella, 1883. Hamburg, ágh. tdm.
5. Brandl Linka, 1883. Bp. izr. kim.	35. Marschalkó Kornélia, 1883. Selmezbánya, ágh.
6. Csehál Anna, 1884. Bp. ágh. tdm.	36. Mauthner Ilona, 1884. Bp. izr.
7. Csató Ilona, 1884. Mátészalka, izr.	37. Mauthner Margit, 1883. Bp. izr.
8. Dallgó Margit, 1884. Bp. rk.	38. Mauthner Viola, 1884. Bp. izr.
9. Deutsch Olga, 1884. Bp. izr.	39. Meskó Józsefin, 1880 B p. ágh. tdm.
10. Ellinger Gizella, 1883. Bp. izr.	40. Murányi Vera, 1884. Bp. izr.
11. Fabricius Ilona, 1884. Nyitra, ágh.	41. Oláh Mariska, 1882. Bp. ágh.
12. Farkas Margit, 1883. Bp. ágh. tdm.	42. Politzer Erzsé, 1885. Bp. izr.
13. Fischer Irén, 1884. Bp. izr.	43. Pollák Szidónia, 1884. Bp. izr.
14. Fischer Margit, 1884. Bp. rk.	44. Polsch Margit, 1883. Bp. rk.
15. Gallia Melánia, 1882. Troppan, izr. mt.	45. Pongor Ilona, 1885. Bp. izr.
16. Haas Irma, 1883. Bp. ágh. tdm.	46. Pruzsinszky Ilona, 1883. Sopron, ágh. tdm.
17. Halmos Ersi, 1883. Szeged, izr.	47. Reich Ilona, 1884. Bp. izr.
18. Hell Erna, 1885. Selmezbánya, izr.	48. Roth Margit, 1883. Szabadka, izr.
19. Horváth Ida, 1884. Bp. ágh.	49. Schein Aranka, 1884. Bp. izr.
20. Hüber Etelka, 1883. Bp. ágh. tdm.	50. Schlesinger Zelma, 1884. Bp. izr.
21. Kadelburger Jolán, 1884. Bp. izr.	51. Schletter Ilona, 1884. Bp. rk.
22. Kaufman Elza, 1883. Bp. izr.	52. Schvarz Katica, 1884. Kecskemét, izr.
23. Klein Aranka, 1883. Bp. izr.	53. Seregély Luiza, 1883. Szalónak, ágh. tdm.
24. Klotzbücher Etelka, 1883. Bp. ágh. tdm.	54. Skrabák Aranka, 1882. Bp. ágh. tdm
25. Knefély Hildegard, 1883. Cservenka, ágh.	55. Sommer Olga, 1882. Bp. izr.
26. Knuth Emilia, 1884. Bp. ágh.	56. Stadler Ilona, 1884. Bp. izr.
27. Kovács Mariska, 1881. Bp. ágh. tdm.	57. Urbanek Birike, 1885. Bp. rk.
28. Königsthal Ilona, 1884. Bp. izr.	58. Vajda Margit, 1885. Bp. izr.
29. Krausz Margit, 1884. Bp. izr.	59. Weil Margit, 1882. Bp. izr.
30. Krechnik Ludmilla, 1882. Vágújhely, ágh. tdm.	60. Weisz Aranka, 1884. Bp. izr.

A budapesti ág. hitv. evang. magyar és német
gyülekezet nép- és polgári iskolájának
nyilvános osztály-vizsgáit
a folyó 1897/98-iki tanév végén

a következő sorrendben tartjuk meg:

1. Hétfőn, jun. 13-án d. e. 9—12 óráig: a IV. polg. leányosztály. (Osztálytanító: Falvay Antal.)
2. Kedden, jun. 14-én d. e. 9—12 óráig: a III. polg. leányosztály. (Osztálytanító: Scholtz Lajos.)
3. Szerda, jun. 15-én d. e. 9—12 óráig: a II. polg. leányosztály. (Osztálytanító: Kardeván Vilmos.)
4. Csütörtökön, jun. 16-án d. e. 9—12 óráig: az I. polg. leányosztály. (Osztálytanító: Mikolik Kálmán.)
5. Csütörtökön, jun. 16-án d. u. 4 órakor: a polg. iskola növendékeinek énekvizsgálója Szőnyi Tódor vezetése alatt.
6. Pénteken, jun. 17-én d. e. 8—10 óráig: az I. elemi fiúosztály. (Osztálytanító: Luttenberger Ágost.)
7. Pénteken, jun. 17-én d. e. 11—1 óráig: a II. elemi fiúosztály. (Osztálytanító: Alex Albert.)
8. Szombaton, jun. 18-án d. e. 9—12 óráig: a III. elemi fiúosztály. (Osztálytanító: Kurz Samu.)
9. Szombaton, jun. 18-án d. u. 4 órakor: a III. és IV. fiúosztályok énekvizsgálója Szőnyi Tódor vezetése alatt.
10. Hétfőn, jun. 20-án d. e. 9—12 óráig: a IV. elemi fiúosztály. (Osztálytanító: Lux Ede.)
11. Kedden, jun. 21-én d. e. 8—10 óráig: a II. elemi leányosztály. (Osztálytanító: Tomassek Ilona.)
12. Kedden, jun. 21-én d. e. 11—1 óráig: az I. elemi leányosztály. (Osztálytanító: Jakobei Margit.)
13. Szerdán, jun. 22-én d. e. 9—12 óráig: a III. elemi leányosztály. (Osztálytanító: Mokry Eszter.)
14. Csütörtökön, jun. 23-án d. e. 9—12 óráig: a IV. elemi leányosztály. (Osztálytanító: Hudecz Olga.)

A tornatanítás eredményét

bemutatja **Scholtz Lajos** tanító a leányok utolsó tornaóráiban u. m. :

1. Hétfőn,	jun. 6-án d. e. 11—12-ig az I. polg. leányosztályljal		
2. „	jun. 6-án d. e. 12—1-ig a II. polg.	„	„
3. Szerdán,	jun. 8-án d. e. 11—12-ig a III. polg.	„	„
4. „	jun. 8-án d. e. 12—1-ig a IV. polg.	„	„
5. Szombaton,	jun. 11-én d. e. 10 - 11-ig a III. elemi	„	„
6. „	jun. 11-én d. e. 11—12-ig a IV. elemi	„	„

Maurer Rezső tornatanító pedig a fiúk utolsó tornaóráiban u. m. :

7. Hétfőn,	jun. 6-án d. u. 3—4-ig a IV. fúoszt. A. csoportja		
8. „	„ „ d. u. 4—5-ig a III. fúoszt.		
9. Kedden,	jun. 7-én d. u. 4—5-ig a IV. „	B. csoportja	

Az osztályvizsgákat a gymn. épület II. em. nagy termében, a tornavizsgákat pedig a földszinti tornacsarnokban tartjuk.

A rajztanítás eredményeit, valamint a leányok kézimunkáit az illető osztályok vizsgáin mutatjuk be.

 Mind ezen vizsgákra iskoláink m. t. előjáróit, a növendékek szüleit vagy gyámjait és az oktatásügy barátait tisztelettel meghívjuk.

A jövő tanévre vonatkozó értesítés.

1. Az 1898/99-iki tanév szeptember 1-én kezdődik, a rendes oktatás 7-én.

2. Szeptember 1., 2. és 3-án 8—12 óráig csakis prot. növendékeket írunk be; szept. 5. és 6-án d. e. 8—12-ig pedig azon másfelekezetű növendékeket, kik már a lefolyt tanévben is ezen intézetbe jártak.

3. Nem protestáns növendékeket, kik eddig még nem voltak ezen intézet növendékei, csak akkor vehetünk föl, ha a hely megengedi; miért is ezeket szept. 6-án d. u. 2—5 óráig írhatjuk be.

4. Kérjük a t. szülőket, hogy gyermekeiknek születési évét és napját a beiratásnál születési okmánynyal, a történt himlő-beoltást pedig orvosi bizonyítványnyal igazolják, és a beiratási napokat és órákat pontosan betartsák; mert a meghatározott számon túl (nevezetesen I. 50, II. 60, III. 70, s IV. 80.) senki sem vétetik fel az egyes osztályokba, még akkor sem, ha a megelőző évben is már tanítványunk lett volna.

5. A nt. Egyházválasztmány az elemi- és polgári osztályokban fizetendő tandíjakat következő módon szabályozta:

Az elemi osztályokban fizetnek az ág. hitv. evangélikusok: 14 frtot, a reformátusok és nem cselekvényes egyháztagok: 20 frtot, a más fele-

kezetük: 40 frtot; — a polgári osztályokban fizetnek az ág. hitv. evangélikusok: 18 frtot, a reformátusok és nem cselekvényes egyháztagok: 24 frtot és a másfelekezetűek: 50 frtot.

6. Pót-, felvételi- és magánvizsgák, előleges bejelentés után, szeptember első hetében tartatnak.

Felvételi vizsgát azon tanulóktól is követelünk, kik a folyó tanévben netalán a rendes vizsga előtt bármily okból kimaradtak.

7. A rendes tanítás kezdetén minden beírt növendék okvetlenül tartozik osztályában megjelenni, és a ki legkésőbb szeptember 15-ig sem jelent meg, azt külféltnek fogjuk tekinteni, és helyét más jelentkezővel betölteni.

8. Miután az 1868. XXXVIII. t. cz. 7. §-a értelmében a szülői háznál tanult növendékek is kötelesek valamely nyilvános tanintézetnél évenként vizsgát tenni, a nálunk magánvizsgára jelentkező tanulók csak azon esetben fognak valamely felsőbb osztály tantárgyaiból megvizsgálatni, ha a megelőző osztályokról hivatalos jellegű bizonyítványt képesek felmutatni. Az ily vizsgákért a gyülekezet pénztárába 6 frt fizetendő; azonkívül elemi tanuló magánvizsgájának díja 10 frt; polg. isk. magánvizsgáé 15 frt.

9. Minden növendék köteles a beírás alkalmával az első féle évi tandíjat lefizetni.

10. A fizetésre egyáltalában képtelen *evang. szülők* a gyermekeik után járó tandíj lefizetése alól felmentethetnek, ha szegénységi bizonyítványukat gyülekezetünk lelkészi hivatalánál láttamoztatják, s az a népiskola igazgatója által a nt. egyházválasztmány elé terjesztetik. Ily folyamodványok minden évben ujlag benyújtandók.

 Miután az ág. hitv. ev. főgymn. I. osztályába való felvételnél a mi IV. osztályunkat jó eredménnyel végzett fiuk elsőbbségben részesülnek, különösen kérjük a tiszt. szülőket, ha fiaikat jövő évre a mi gymnasiumunkba akarják járatni, hogy az illető fiukat még ezen tanév végén azaz: jun. 27. és 28-án d. e. 8—12. a főgymnasiumi irodában okvetlenül beírassák és akkor a szükséges iratokat: 1. a születési okmányt, 2. a IV. elemi osztályról szóló iskolai és 3. a szabályos himlőoltási bizonyítványt okvetlenül magukkal hozzák; mert csak ezen feltételek pontos betartásával számíthatnak biztos felvételre.

Kelt Budapesten, a pesti ág. hitv. ev. magyar és német egyház-gyülekezet választmányának megbizásából

1898. június hó 1-én

a tanítói testület nevében

Falray Antal

e. i. igazgató.

An der Volks- und Bürgerschule

der

ung. u. deutschen ev. Gemeinde A. C. in Budapest

werden die

öffentlichen Prüfungen

des Schuljahres 1897/98

in folgender Ordnung abgehalten:

1. Montag, den 13. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die IV. Klasse der Mädchen-Bürgerschule. (Klassenvorstand: Falvay.)
2. Dienstag, den 14. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die III. Klasse der Mädchen-Bürgerschule. (Klassenvorstand: Scholtz.)
3. Mittwoch, den 15. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die II. Klasse der Mädchen-Bürgerschule. (Klassenvorstand: Kardeván.)
4. Donnerstag, den 16. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die I. Klasse der Mädchen-Bürgerschule. (Klassenvorstand: Mikolik.)
5. Donnerstag, den 16. Juni nachm. 4 Uhr: Gesangsprüfung der Mädchen-Bürgerschule unter Szönyi.
6. Freitag, den 17. Juni vorm. v. 8—10 Uhr: die I. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Luttenberger.)
7. Freitag, den 17. Juni vorm. v. 11—1 Uhr: die II. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Alex)
8. Samstag, den 18. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die III. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Kurz.)
9. Samstag, den 18. Juni nachm. 4 Uhr: Gesangsprüfung der III. und IV. Knabenklasse unter Szönyi)
10. Montag, den 20. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die IV. Elementar-Knabenklasse. (Lehrer: Lux.)
11. Dienstag, den 21. Juni vorm. v. 8—10 Uhr: die II. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Helene Tomassek.)
12. Dienstag, den 21. Juni vorm. v. 11—1 Uhr: die I. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Margarethe Jakobei.)
13. Mittwoch, den 22. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die III. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Eszter Mokry.)
14. Donnerstag, den 23. Juni vorm. v. 9—12 Uhr: die IV. Elementar-Mädchenklasse. (Lehrerin: Olga Hudecz.)

Das Schauturnen

der Mädchen hält in den letzten diesjährigen Turnstunden
Lehrer: **Ludwig Scholz.**

1. Montag, den 6. Juni vormittags von 11–12 Uhr mit
der I. Bürgerschulklasse.
2. Montag, den 6. Juni vormittags von 12–1 Uhr mit
der II. Bürgerschulklasse.
3. Mittwoch, den 8. Juni vormittags von 12–1 Uhr mit
der III. Bürgerschulklasse.
4. Mittwoch, den 8. Juni vormittags von 12–1 Uhr mit
der IV. Bürgerschulklasse.
5. Samstag, den 11. Juni vormittags von 10–11 Uhr mit
der III. Elementarschulklasse.
6. Samstag, den 11. Juni vormittags von 11–12 Uhr mit
der IV. Elementarschulklasse.

Das Schauturnen der Knaben leitet Turnlehrer: **Rudolf Maurer.**

7. Montag, den 6. Juni, nachmittags von 3–4 Uhr mit
der IV. Elementarschulklasse. Gruppe: A.
8. Montag, den 6. Juni, nachmittags von 4–5 Uhr mit
der III. Elementarschulklasse.
9. Dienstag, den 7. Juni nachm. von 4–5 Uhr mit der
IV. Klubenklasse. Grupe: B.

Die ordentlichen Prüfungen der einzelnen Klassen werden im grossen Saale II. St. des Gymnasialgebäudes, die Turnprüfungen aber in der Turnhalle, ebener Erde, kleinem Hofe abgehalten.

Der Erfolg des Zeichenunterrichtes, sowie die Proben der weiblichen Handarbeiten sind an den Prüfungstagen der betreffenden Klassen zur Ansicht aufgelegt.

 Zu diesen Prüfungen laden wir hiemit die P. T. Vorsteher der Gemeinde, die Eltern und Vormünder, sowie die Freunde des Unterrichtswesens höflichts ein.

Aufnahme-Vorschriften.

1. Das Schuljahr 1898/99 beginnt am 1., der Unterricht am 7. September.

2. Am 1., 2 und 3. September von 8–12 Uhr werden nur protestantische Zöglinge eingeschrieben, am 5. und 6. September vormittags aber jene Kinder anderer Confession, welche schon im verflrossenen Jahre Zöglinge unserer Schule waren.

3. *Nicht protestantische Schüler*, die bisher unserer Anstalt nicht angehört haben, können nur dann aufgenommen werden, wenn es der Raum gestattet; weshalb deren regelmässige Einschreibung höchstens am 6. September nachmittags von 2—5 Uhr erfolgen kann.

4. Die Eltern werden gebeten, Jahr und Tag der Geburt ihrer Kinder mittelst Geburtsscheines, *die stattgefundene Impfung ihrer Kinder aber mittelst ärztlichen Zeugnisses* zu bestätigen, sowie auch *die Einschreibetage und Stunden* *umsomehr genau einzuhalten, da über die festgesetzte Schüler-Zahl der einzelnen Klassen* (namentlich I. Kl. = 50, II. = 60, III. Kl. = 70, u. IV. = 80) *niemand mehr aufgenommen werden darf, selbst dann nicht, wenn der verspätet sich Meldende auch schon Zögling unserer Schule war.*

5. **Das löbl. Presbyterium unserer Gemeinde hat das Schulgeld an unseren Voks- und Bürgerschulen folgendermassen abgerundet:**

In der Elementarschulen zahlen die Evangelischen A. C.: 14 fl. die Reformirten und die nicht activen Gemeindeglieder: 20 fl., nicht protestantische Schüler: 40 fl.; — in den Bürgerschulklassen zahlen die Evangelischen A. C.: 18., die Reformirten und nicht activen Gemeindeglieder: 24 fl. und die nicht protest. Schüler: 50 fl.

6. Nach-, Aufnahms- und Privatprüfungen werden nach vorhergegangener Anmeldung in der ersten Woche des Septembers vorgenommen.

Eine Aufnahmsprüfung wird auch von jenen Schülern gefordert, welche etwa vor der Schlussprüfung ausgeblieben sind, ohne eine Privatprüfung abgelegt zu haben.

7. *Bei Beginn des regelmässigen Unterrichtes hat jeder eingeschriebene Schüler unbedingt in seiner Klasse zu erscheinen; wer spätestens bis zum 15. September nicht erschienen ist, wird als ausgetreten betrachtet und seine Stelle anders besetzt.*

8. Nachdem It. §. 7. d. Gesetz-Artikel XXXVIII. v. J. 1868 die im elterlichen Hause **privatim** unterrichteten Schüler ebenfalls verpflichtet sind, alljährlich an einer öffentlichen Lehranstalt Prüfung abzulegen, können die bei uns sich zur Privatprüfung meldenden Zöglinge nur dann aus den Lehrgegenständen einer höheren Klasse geprüft werden, wenn sie aus den vorhergehenden Klassen ein giltiges Zeugniss aufzuweisen vermögen. Für solche Prüfungen ist an die Gemeindekasse 6 fl. zu entrichten, ausserdem für die Elementarschüler-Privatprüfung 10 fl., für die Bürgerschüler-Privatprüfung 15 fl.

9. Jeder Zögling ist verpflichtet, bei der Einschreibung das Schulgeld für das erste Halbjahr zu erlegen.

10. Ganz *zahlungsunfähige protestantische* Zöglinge können von der Entrichtung des Schulgeldes befreit werden, wenn sie sich mit einem kurzgefassten schriftlichen Gesuche, dem ein von einem der Herren Prediger unterschriebenes Armutzeugniss beigelegt ist, durch den Rektor an das löbl. Presbyterium der Gemeinde wenden, und wenn dieses ihre Bitte als begründet anerkannt. Solche Gesuche müssen jedes Jahr aufs neue eingereicht werden.

Nachdem bei der Aufnahme in die I. Klasse des evang. Obergymnasiums diejenigen Knaben, welche unsere IV. Elementarklasse mit gutem Erfolge absolvirten, in erster Reihe berücksichtigt werden, ersuchen wir jene geehrten Eltern, welche gesonnen sind, ihre Knaben im nächsten Schuljahre in unserem Gymnasium unterrichten zu lassen: sie mögen die betreffenden Schüler am Schluss dieses Schuljahres d. i. am 27. und 28. Juni vormittags von 8—12 Uhr bei dem Gymnasialdirektor inscribieren lassen; bei dieser Gelegenheit die nöthigen Dokumente: 1. Die Geburtsmatrikel, 2. Das Schulzeugniss der IV. Klasse und 3. den gesetzlichen Impfschein um so gewisser beibringen, da sie nur bei genauer Befolgung dieser Bedingungen auf die gewisse Aufnahme ihrer Knaben rechnen können.

Zufolge Auftrages des Presbyteriums der ung. und deutsch ev. Gemeinde A. C. in Pest — Budapest, den 1-ten Juni 1898.

Im Namen des Lehrkörpers:

Anton Falvai,

d. Z. Rektor.

